

РИБАРСТВО

И ОТРАСЛИТЪ МУ

ГОДИНА I.
КНИЖКА 9 и 10

РЕДАКТОРЪ - ИЗДАТЕЛЪ

Б. СТАНЕВЪ

Директоръ на Практическото Рибарско Училище.

НОЕМ. — ДЕКЕМ.
1923 ГОДИНА

Препоръчено отъ Министерството на Народното Просвещение
съ окръжно № 13089 отъ 29/V 1923 год.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Б. Станевъ „Риболовъ въ открито море“. Маринъ Л. Тодоровъ. — „Въ защита на рибарскитъ кооперации“. Д-ръ Ивановъ — Бургасъ. „Режима на таянитъ“. Д-ръ Ивановъ — Бургасъ. „Забранения вносъ на рибата и нашето риболовство“. Пенчо Дрънски, — „Зимния риболовъ подъ леда по Дунавскитъ блата“. А. Нечаевъ. — „По въпроса за малкитъ скумрии“. — А. Нечаевъ. „Къмъ характеристиката на калканския ловъ по Варненското крайбрежие“. Костадинъ. — „Вреднитъ вещества отъ захарнитъ фабрики“. А. Н. „Рибни и риболовство въ района на Каспийското море (Русия)“. В. Блохинъ. „Управление на кораба въ време на буря“. — Преводъ отъ немски Ф. М. и Г. х. И. „Възобновяване на немското далекотморско риболовство“. — Преводъ отъ френски В. Б. „Солене и пушене на рибата“. — „Рибно тържище“ и „Изъ западно европейския риболовъ“.

ВАРНА
„ПЕЧАТНИЦА СВЪТЛИНА“
1924 Г.

Открива се подписка за **втората годишнина** на списанието **„РИБАРСТВО И ОТРАСЛИТЕ МУ“**, което ще излезе през годината въ 10 книжки от стария формат и размеръ. По технически съображения променя се времето на излизането на списанието: Годината започва отъ 1 априлъ и трае до 31 мартъ. Първата книжка отъ втората годишнина ще излезе презъ м. априлъ 1924 г.

Както и по-рано, списанието ще има за главна целъ: **а)** да даде възможностъ на рибаритъ да се изкажатъ чрезъ своя органъ по всички болни въпроси, **б)** да сплоти рибаритъ и рибарскитъ кооперации въ цѣлата страна, като развие единодушие и единомислие, **в)** да държи въ постоянна връзка отдѣлнитъ наши рибари помежду си и съ производителитъ или търговцитъ на разни рибарски артикули, **г)** да повдигне рибаря въ професионално отношение чрезъ запознаване съ всички нововъведения въ областта на рибарството и консервирането на рибата приложени въ чужбина и у насъ, **д)** чрезъ редъ популярни статии да запознае обществото съ рибното стопанство.

Списанието ще даде на читателитъ си редъ статии — оригинални и преводни, които да третиратъ горнитъ точки. Освенъ това въ списанието ще има и следнитъ специални отдели: **„Кореспонденции отъ разни рибарски центрове въ страната“** чрезъ които ще държи читателитъ въ течение на всички новини по рибарството; **„Запитвания и отговори“**, въ които ще се даватъ отговори на всички въпроси, повдигнати отъ нашитъ рибари, **„Рибарски книгописъ“** въ който ще се даватъ сведения за нашата и чужда литератури по рибарството.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ.

За вътрешността	100 лева.
За странство	200 лева.
Цена за отделенъ брой за България	15 лева.

Абонамента може да се изплаща на два пѣти: при записването 50 лева и следъ получаването на брой 3 — 50 лева.

На настоятелитъ, а такъвъ може да бжде всѣки, който запише 10 и повече абонати, се прави 15 % отстъпка.

Настоятели, които ще сж съгласни да събератъ обявления за списанието, трѣбва да съобщятъ това въ редакцията, която ще имъ изпрати необходимитъ пълномощия. Отъ събранитъ за обявления суми на пълномощницитъ се прави 25 % отстъпка.

Отъ абонамента и обявленията не може да се одържа за пощенски разноси.

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ ВЪ СПИСАНИЕТО СЕ ПЛАЩА:

За еднократна публикация цѣла страница	400 лева.
За еднократна публикация $\frac{1}{2}$ страница	240 лева.
За еднократна публикация $\frac{1}{4}$ страница	130 лева.
Малки обявления за кв. см. 1 — лв.	
За три и повече публикации 10% отстъпка.	

Отъ редакцията.

Излиза 10 пъти въ год.
Годишен абонаментъ
100 лева.
За странство 200 лева.
Отделен брой 16 лева.

РИБАРСТВО и ОТРАСЛИТЪ МУ

За еднократно публикува-
но на обявл. се плаща:
цѣла страница 400 лева
полоз. " 240 "
четвър. " 130 "
малки обявл. кв. с. м. 1 лв.
За три и по-вече публика-
ции се прави 10% отстъп.

Книжка 9 и 10.

НОЕМВРИЙ — ДЕКЕМВРИЙ 1923 год.

Година 1.

Б. Станевъ.

Риболовъ въ открито море.

У насъ напоследъкъ доста често се заговори за риболова далечъ отъ брѣговетѣ — за риболовъ въ открито море. Често пѣти се разправя за средствата, съ които се извършва тоя ловъ и за богатствата, които се добиватъ отъ него, безъ да се има ясна картина за самитѣ уреди, които служатъ за добиването на тия богатства.

Като се има предвидъ горното, ще бжде интересно да направимъ единъ, макаръ и бѣгълъ погледъ на тия инструменти, като се спремъ малко по-подробно на добилия днесъ широко употребление „ловъ съ плачуци се дѣнни мрѣжи“.

Риболова въ открито море се извършва въ зависимостъ отъ вида на рибата — цѣль на ловидбата и отъ характера на морското дѣно: А) съ вждици, Б) съ свободно плаващи мрѣжи, В) съ влачуци се дѣнни мрѣжи и Г) съ влачуци се мрѣжи по повърхността на водата.

А. Риболовъ съ вждици.

Риболова съ вждици бива: риболовъ съ вждици поставени неподвижно и риболовъ съ вждици, които се влачатъ съ помощта на разни видове кораби.

Примамката, която се поставя на вждицитѣ, самия видъ и голѣмина на последнитѣ и сезона на употребление зависятъ отъ рибата, която ще бжде цѣль на ловидбата.

Б. Риболовъ съ свободно плаващи мрѣжи.

Риболова съ свободно плаващи мрѣжи се състои въ това, че въ морето на вѣроятнитѣ пѣтища на рибата, се поставятъ цѣли свободни плаващи стѣни отъ мрѣжи, въ които рибата се лови, като се напѣхва въ очитѣ (душкитѣ) на мрѣжата. Голѣмината на очитѣ на мрѣжата, както и дебелината, на памука (концитѣ) откоито е направена тя, зависи отъ вида на рибата, за която сѣ предназначени тия мрѣжи.

За успѣшенъ риболовъ съ тия мрѣжи, се изисква добро познаване на мѣстнитѣ сезонни условия на морето, както и добро знание начина на живота на рибата, която ще ловимъ, за да знаемъ кога, къде, въ каква посока и на каква дълбочина да поставимъ мрѣжитѣ.

В. Риболовъ съ влачуци се дѣнни мрѣжи.

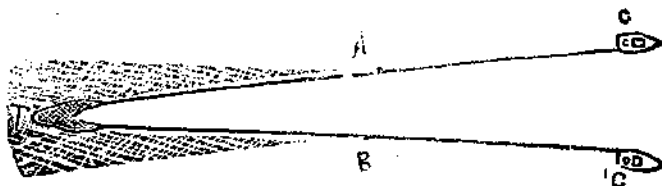
Сжщността на риболова съ влачуци се дѣнни мрѣжи се състои въ това: една торба отъ мрѣжа се влачи по дѣното и събира въ себе си всички срѣщнати незакрѣпени предмети, въ това число и

рибитѣ, които живѣятъ по дѣното или непосредствено до него.

Тоя ловъ бива два вида: 1) съ мрѣжи, които се влачатъ отъ два кораба и 2) съ мрѣжи, които се влачатъ отъ единъ корабъ.

1). Риболовъ съ мрѣжи, които се влачатъ отъ два кораба.

Мрѣжитѣ за тоя ловъ се състоятъ отъ една торба Т (чер. 1) съ малки крила (по подобие на нашия грибъ). Къмъ свободнитѣ краища на крилата се прикрепватъ дълги вжжета, другитѣ краища на които биватъ неподвижно съединени къмъ два еднотипни кораби (С С' чер. 1), които теглятъ мрѣжата.

Фиг. 1.

По долния край на устата на торбата има тежести, а по-горния — поплаводи (обикновено гжби), разположени така, че въ спокойно състояние въ водата, както и при движение съ скоростъ 1—2 мили въ часъ, устата на торбата да остава отворена и долния ѝ край да се влачи по дѣното. Горната частъ на торбата е по дълга и къмъ устата се издава напредъ като сенникъ (като козерка, като стрѣха). При движение, вследствие тегленото, устата на торбата взема почти елипсовидна форма съ височина около 2—3 метра.

При тоя ловъ, освенъ торбата, голѣма роль играятъ и вжжетата, съ които тя се тегли отъ корабитѣ: при голѣмата дължина на вжжето (ТС и ТС' чер. 1), частитѣ отъ сжщото ТА и ТВ (чер. 1) се влачатъ по дѣното и дигатъ цѣлъ облакъ отъ тиня, която плаши рибата и я направлява къмъ торбата. При това положение, за районъ на торбата може да се смѣта разстоянието АВ (чер. 1), което е около 50 метра.

Тия мрѣжи въ различнитѣ страни иматъ различни наименования; така напр. по крайбрежията на Далмация тѣ се казватъ „Кочи“; въ Италия — „Паранца“; въ Франция — „Le filet-Boeuf“ или само „boeuf“, а въ Германия — „Курре“. У насъ е взприето името „кочи“.

При риболовъ съ „кочи“ двата кораба трѣбва да вървятъ успоредно единъ на другъ и при еднакви скорости; — най-добре е да бждатъ еднотипни. Ако ли тѣ не вървятъ успоредно и не сж съ еднакви скорости, мрѣжата ще се изкриви, устата ѝ (отвора ѝ) ще се залуши и не ще се получи никакъвъ резултатъ.

За риболовъ на кораба трѣбва да има 2 мрѣжи: когато едната мрѣжа се извади, за да се вземе рибата, а самата мрѣжа да се прегледа, почисти и изжрпи, за работа се спуща другата.

Понеже тия мрѣжи се влечатъ съ по два еднотипни вѣтроходи, то следва, че за работа съ тѣхъ сж необходими два сжда, отъ което пъкъ следва, че разноснитѣ по подържането на кораба и на екипажа сж двойни.

Силно развитъ риболовъ съ „Кочи“ има по крайбрежията на Далмация и на Италия.

- 2). Риболовъ съ джнини мрѣжи, които се влечатъ отъ единъ корабъ.

Тоя риболовъ се извършва: а) съ „бимъ трала“ и б) съ мрѣжи съ дъски.

- а). Риболовъ съ „бимъ-тралъ“.

Тоя уредъ се явява самостоятелно и не се е свършенствувалъ. Има слабо стопанско значение.

Той се състои отъ една рамка, която служи и за уста на мрѣжата. Отвора въ широчина е 10 — 12 метра и е въ зависимостъ отъ голѣмината и здравината на рамката. Съ дълги вѣжета тая мрѣжа се влочи отъ единъ корабъ и е много непрактична: малка е по размѣри, особено въ височина и е много неговратлива при работа.

- б). Риболовъ съ джнини мрѣжи съ дъски.

Тоя ловъ се извършва: I. съ отъртрала и II. съ трала на Vigneron-Dahl.

I. Риболовъ съ Отъртралъ.

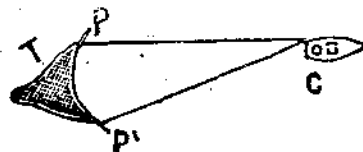
Подържането на два кораба съ два екипажа при работа съ кочитѣ е било съвсемъ непрактично и неикономично, затова последнитѣ, кочитѣ, се видоизмѣнятъ и се създаватъ уреди, влечени отъ единъ корабъ.

Това се достига, като къмъ края на торбата (при устата, при отвора ѝ) се поставятъ двѣ дъски, които се поставятъ така, че при движение напредъ се стремятъ да се раздалечатъ; тия дъски се влечатъ отъ единъ корабъ.

При влеченето на мрѣжитѣ отъ единъ корабъ се постига икономия, понеже се купува и се поддържа единъ сждъ и се наема само единъ екипажъ; маневрирането при работа е много по-удобно и при различна гълѣмина на сжда, движението съ машини, можемъ да увеличимъ самитѣ мрѣжи.

Самия уредъ се състои отъ една торба, по подобие на тая на кочитѣ, на двата края на която се поставятъ дъскитѣ. Съ дълги вѣжета тия дъски се съединяватъ съ кораба. Съединението на вѣжетата съ дъскитѣ става така, че при движение напредъ, тѣ, дъскитѣ, се стрѣмятъ да се отдалечатъ една отъ друга, т. е. да разтворятъ торбата (действието е подобно на това при хвърчилото: вѣтъра духа хоризонтално, а хвърчилото се вдига). Височината на устата на торбата е въ зависимостъ отъ височината на

дъскитѣ. Района на действие е: въ ширина PP^1 чер. 2 — около 25 метра и въ височина около 4 метра.

Фиг. II.

На чертежъ 2 имаме: Т — торбата, Р и Р' дъскитѣ, С — кораба, РС и Р'С — вѣжета, които съединяватъ кораба съ дъскитѣ.

Тукъ двѣтѣ дъски, влечени отъ единъ корабъ, замѣстятъ двата кораба, които влечатъ мрѣжата; освенъ това, при правилно пушане на мрѣжата съ необходимитѣ дължини на вѣже, мрѣжата първи винаги отворена.

Вѣжетата, които съединяватъ дъскитѣ съ кораба, сж почти равномерно опжнати, не опиратъ по дъното, не дигатъ мъгла отъ калъ, по която причиня и не играятъ оная роль, която иматъ при кочитѣ. Затова и хоризонталния районъ на действие при кочитѣ (АВ чер 1) е около 50 метра, а при трала (PP^1 чер. 2) е около 25 метра.

Влеченето на тия мрѣжи става отъ специални кораби (С чер. 2), които се казватъ „трални кораби“, „тралери“ или „Шалютне“.

Тия кораби иматъ специални приспособления за спущане и вадене на мрѣжитѣ и за просушаване на последнитѣ. Тѣ иматъ специални складове за риба за ледъ, за соль и за мрѣжи. Обикновеното спущане и вадене на трала става по цѣлата страна на кораба. При движение напредъ мрѣжата остава точно задъ кораба.

Самитѣ трални кораби трѣбва да бждатъ мореходни и здрави, защото съ тѣхъ се риболовства далечъ отъ брѣга, стоятъ въ морето съ седмици, презъ което време често имъ се случва да водятъ борба съ стихията. Предвидъ на това, тѣ се явяватъ спасителни кораби за всички търпящи бѣдствие въ морето.

Корабитѣ сж снабдени съ безжиченъ телеграфъ, съ който своевременно се съобщава за резултата отъ лова и за рибата, преди още тя да е стигнала до брѣга. По тоя начинъ можемъ да си обяснимъ защо рибата, донесена отъ тралера сутринята, до 3 ч. сл. пл. е вече разтоварена, сортирана, опакована и натоварена на трена.

II. Риболовъ съ трала Винеронъ-Даалъ.

При по-силното развитие на тралния ловъ се замисля за неговото усъвършенстване. Въ това отношение по-спблучливи резултати сж дали опититѣ на г. г. Vigneron и Dahl отъ La Rochelle въ Франция, когото и патентоватъ презъ 1921 год.

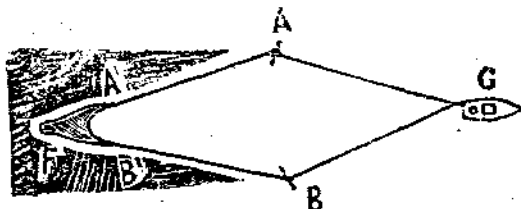
Г-нъ Винеронъ е теоретика на риболова съ отъртрала, а г-нъ Даалъ е капиталиста, който е възприелъ идеитѣ на г-нъ Винеронъ, съ когото ги и прилагатъ.

Споредъ г. Винеронъ кочитѣ превъзхождатъ трала съ това, че района на хоризонталното имъ действие (АВ чер. 1) е по голѣмъ отъ тоя на отъртрала (PP^1 чер. 2), а отъртрала превъзхожда кочитѣ съ това, че той се влочи отъ единъ корабъ, при което, като се използва машината като двигателно средство, самия отъртралъ може да бжде много по голѣмъ.

При кочитѣ и отъртрала той намира общъ недостатъкъ, че при влаченето, вследствие на опъването, устата на торбата взематъ форма на елипса съ сравнителна ниска височина, т. е. той намира, че района на действие въ височина е малъкъ. Тия данни споредъ него, сж най-сжществени.

Като е взелъ подъ внимание поменатитѣ положителни и отрицателни качества на кочитѣ и на отъртрала, г-нъ Винеронъ направилъ типъ тралъ, известенъ подъ името „Винеронъ-Даалъ“.

Дъскитѣ (PP¹ чер. 2), които сж непосредствено до устата на торбата при отъртрала, тукъ сж измѣстени далечъ напредъ (AB чер. 3). Дъскитѣ сж съединени съ мръжката съ вжжета. По тоя начинъ рамената AA¹ и BB¹ се влачатъ по дъното, дигатъ облакъ отъ тиня и играятъ сжщата роль, както играятъ вжжетата при кочитѣ въ участъка ТА и ТВ (чер. 1). Дъскитѣ (А и В чер. 3) играятъ сжщата роль, както дъскитѣ при отъртрала, т. е. при движение напредъ, стремятъ се да се отдалечатъ, съ което разтварятъ устата на торбата и даватъ възможностъ мръжката да се влочи само отъ единъ корабъ.

Фиг. III.

Рамената AA¹ и BB¹ (чер. 3) сж отъ вжже, а не сж крила (стѣни отъ мръжи), понеже, размжтената отъ влачушитѣ се по дъното дъски и вжже, тия върши сжщата работа, която би свършили и крилата; отъ друга страна вжжетата сж много по икономични отъ мръжитѣ и сж много по удобни за работа отъ цѣлитѣ стени отъ мръжи. Въ зависимостъ отъ характера на дъното, тия вжжета-рамена могатъ да се скжсватъ и да се удѣлжзатъ, което дава удобства за работа при разни мѣстни условия.

Вжжетата въ случая иматъ и това преимущество, че ако при работа нѣкое отъ тѣхъ се скжса, то поправянето или замѣстването му става много по-скоро, по-лесно и по-ефтино.

Височината на отвора на мръжката при отъртрала зависи отъ голѣмината на дъскитѣ. Понеже при тоя типъ тралъ, дъскитѣ сж далечъ отъ мръжката, то тѣхната (на дъскитѣ) голѣмина може да бжде много по-малка, което пѣкъ прави работата по-лека и по-икономична: при по-малки дъски съпротивлението се намалява и при даденъ двигателъ, ще може да се тури по-голямъ мръжа.

За да се увеличи височината на отвора на устата, г-нъ Винеронъ поставя едно допълнително вжже, което опасва надлъжъ цѣлата мръжа по средата (при уредъ въ работа — вжжето стои почти хоризонтално), сжщото се съединява съ раменетѣ AA¹ и BB¹ (чер. 3) и приема цѣлата сила за влачене на мръжката.

При отъртрала движението на кораба чрезъ вжжетата се предава на дъскитѣ, които отъ своя страна чрезъ вжжетата, които образуватъ устата на

торбата, влекатъ цѣлата мръжа. При това теглене, както се каза, се намалява височината на устата.

Вжжето, поставено отъ г-нъ Винеронъ приема цѣлата сила на теглене и оставя устата на мръжката да се разтваря сравнително много по-спокойно и да се достигне височина на отвора на устата на торбата до 8 — 9 метра.

При голѣмина на рамената AA¹ и BB¹ (чер. 3) района на действие въ ширина е около 60 метра.

При тралния ловъ гъбитѣ се замѣстватъ съ стжклени куки-шарове, увити съ мръжа, които даватъ добри резултати.

Г. Риболовъ сж влачуши се мръжи по повърхността.

Поменатитѣ до тукъ уреди служатъ за риболовъ на дънни риби или на такива, които живѣятъ постоянно или въ даденъ сезонъ близо до дъното.

Напоследъкъ се правятъ опити за добиване добри резултати съ повърхностния тралъ, при когото горния край на мръжката се движи по повърхността на водата. На практика, обаче, тукъ се срѣща едно неудобство: повърхностния тралъ ще върви точно задъ кораба, т. е. въ мѣсто, кждето рибата е вече разгонена. За да се избѣгнатъ тия неудобства, се правятъ опити, като дъскитѣ се закрѣпватъ по начинъ такъвъ, че цѣлия повърхностенъ тралъ да се движи по посоката на движението на кораба, но въ страни отъ него.

По тоя начинъ кораба ще може да влочи едновременно по две такива мръжи — отъ двѣтѣ си страни по една.

Близкото бждеще ще ни покаже какви ще бждатъ практическитѣ за риболова резултати.

Отъ тия, макаръ и кратки бележки за тралния ловъ, ние виждаме, че риболова съ тралнитѣ мръжи се извършва не съ рибарски лодки или нѣтроходи, а съ модерни специални параходи и, като така, той, риболова, може спокойно да се откъсне отъ брѣга и да се пренесе въ открито море, съ което ще се използватъ и богатата, чужди за приборѣжния ловъ. Риболова край брѣга трае съ часове, а тоя въ открито море продължава съ дни и съ седмици.

При приборѣжния ловъ се използватъ богатата въ една тѣсна нивца край брѣга, а при тоя въ открито море — тия на обширното общо свободно море, дѣто нѣма международни граници. При работа далечъ отъ брѣга, решающи фактори сж: смѣлостта, умѣнието, похватността и изкуството въ работата. При риболова въ открито море се прилагатъ сръдства, които замѣстватъ или улесняватъ грубата физическа работа и даватъ възможностъ съ по-малко хора да се извърши по-голямъ ловъ; затова пѣкъ тия по-малко хора трѣбва да бждатъ много по-добри общи и специални работници отъ тия, що извършватъ приборѣжния ловъ.

Това е отъ особено голѣмо значение за ржководния персоналъ. Търговския характеръ на цѣлата работа не позволява на единъ рибарски параходъ да има отделенъ специалистъ-капитанъ и отделенъ ржководителъ на риболова.

Капитана на парахода самъ ржководи лова и се грижи за доброто му запазване до пристигането му въ пристанището; моряцитѣ сж и рибари.

Самия характеръ на работата изисква, щото всички, които взематъ участие въ произвеждането

на риболова въ открито море да бждатъ, преди всички моряци и да притежаватъ въ голѣма степенъ всички дейни качества, които сж неразделни и свързано съ понятието морякъ. Капитана на парахода трѣбва да владѣе всички познания, които му сж необходими за плаване далечъ отъ брѣговетѣ, той трѣбва да има достатѣчна морска практика за да може спокойно да срѣщне бурята и съ достоинство да излезе отъ тая борба.

Независимо отъ горното, той трѣбва да познава много добре живота на рибитѣ, които сж целъ на неговия ловъ, въ връзка съ мѣстнитѣ условия, съ температурата на водата, съ теченията, съ вѣтроветѣ, съ солеността и връзката на живота на отдѣлнитѣ риби.

Той трѣбва да познава до подробности устойчивостта на мрѣжитѣ, тѣхното подържане, пазене и закрѣпване; той трѣбва да си служи съ тѣхъ до степенъ на виртуозностъ.

Отъ личността на капитана, отъ неговия характеръ, отъ неговото умѣние и отъ изкуството му

по специалността зависи въ голѣма степенъ и резултата на работата — добъръ ловъ при запазени уреди и инструменти.

При морския риболовъ капиталиста — арматоръ, майстора и работниците образуватъ едно цѣло, между които се разпредѣлятъ богатата добити отъ лова въ процентно отношение, различно за разнитѣ страни. Тукъ нѣма наемодатели и наемни работници въ смисълъ на надничари.

Като оставимъ прибрѣжния ловъ за отдѣлнитѣ рибари и за незакрепнатитѣ и победни рибарски кооперации, време е вече и у насъ да се тури начало на риболова въ открито море съ специални рибарски параходи.

Отначало ще сж нуждни по-голѣми капитали, но при правилна организация, добро и умело ръководство и при добри изпълнители, тия капитали ще се рентиратъ добре и ще възнаградятъ щедро рисковетѣ на тия, които ще турятъ начало на риболова въ открито море у насъ.

Маринъ Л. Тодоровъ.

Въ защита на рибарскитѣ кооперации.

Когато става въпросъ за рибарскитѣ кооперации, то преди всичко не бива да се забравя, че тѣ сж трудови производителни сдружения, които въ никой случай не трѣбва да се сравняватъ съ акционернитѣ дружества, защото въ тѣхъ капитала няма значение, а главната роля играе личния и непосредственъ трудъ.

Това начало е прокарано и въ забележката при чл. 14 отъ Закона за Рибарството.

И за това, когато се говори за трудова рибарска кооперация, все едно, би слѣдвало да разбираме въпрегнатъ трудъ при едно съзнание и отъ нужда, дѣто принципа единъ за всички и всички за единъ, ще се прилага съобразно нашата, па макаръ и Българската, дѣйствителностъ, защото трудътъ е български. Разбира се, че теорията трѣбва да се прилага, до толкова, до колкото условията позволяватъ.

Въ статията „Въ защита на Рибарскитѣ Кооперации“ кн. 7 и 8 на г. Дрѣнски азъ не виждамъ нито нужда отъ тая защита и то въ тоя си видъ, нито опасения за съществуването на Рибарскитѣ кооперации, защото:

1. Нито една отъ кооперациитѣ-концесионери не работятъ по принципа на акционернитѣ дружества, та да има причини за нѣкакво сравнение;

2. принципа на трудовото равноправие е пълно навсѣкжде спазенъ; продължава да се спазва, а така сжщото доказа се, че кооператизма прониква постепенно въ съзнание на всѣкиго;

3. всички кооперации възприеха точно кооперативния принципъ и типовия трудовъ кооперативенъ уставъ, изработенъ отъ специалисти кооператори, сложенъ на практична почва, като се развиватъ правилно и подъ контрола на Мин. З. Д. Имоти и

4. на тия Кооперации блатата не се отпуснаха, като пенсия, а по договори срѣщу грамадни и сериозни задължения, отнимащи почти цѣлото внимание за изпълнението имъ: модернизирание лова и подобрене блатата; че кооперациитѣ не вършатъ ни-какви

своеволия или да се движатъ по опасни пѣтища, а напротивъ успешно се развиватъ.

Макаръ, че закона за Кооперативнитѣ Сдружения и типовия уставъ на трудовитѣ рибарски кооперации изрично да повеляватъ неограничено число членове и неограничено число дялове, и при все, че въ кредитнитѣ и потребителнитѣ кооперации дяловетѣ не са ограничени по брой (точно противно на това, което г. Дрѣнски, въ една и др. случай твърди), практически въ рибарскитѣ кооперации това, поне безогледно и въ момента на тѣхното раждане, не може да се приложи по много причини.

Въ кн. 5 и 6 обяснихъ това доста изчерпателно, но сега се връщамъ да допълня сжщия повдигнатъ въпросъ.

Ако става дума за защита на рибарскитѣ кооперации, то преди всичко необходимо е да се разбере, че между кредитнитѣ и потребителнитѣ кооперации отъ една страна и производителнитѣ — отъ друга, — а особено между първитѣ и типа трудова рибарска — има много голѣма разлика.

Затова, за да се види това, нѣка ми бжде позволено забележа нѣкои по важни различия.

1. Въ кредитнитѣ и потребителнитѣ кооперации за членъ се приема всѣки, който не е вреденъ за целитѣ имъ, когато въ рибарскитѣ — се приематъ само ония, които съ труда си непосредствено взиматъ участие въ производството; да разбиратъ отъ рибарството и това да имъ е главното занятие. Следователно още тукъ срѣщаме първото противоречие на чл. 1. отъ З. К. Сдружения и различие съ другитѣ типове.

Независимо отъ това, при приемане членоветѣ преценяватъ се тѣхнитѣ лични качества и достоинства, които сж отъ извънредно голѣмо значение, изключително на които се крепятъ трудови здружавания. Това е второ различие и ограничение, а има още много.

2. Въ пхрвитъ—дѣловетъ започватъ отъ единъ минимумъ безъ ограничение, когато въ рибарскитъ — това е строго опредѣлено, защото въ тѣхъ капиталъ нѣма никакво значение, а само труда.

3. Въ кредитнитъ и потребителнитъ — членоветъ се ползуватъ съ кредитъ отъ общественъ капиталъ, или съ намалени цени отъ артикулитъ, а въ рибарскитъ — тѣ трѣбва да произвеждатъ лично, непосредствено, да изнесатъ като обикновени търговци на пазара производството, да търпятъ всички рискове по закона за търсенето и предлагането и пр.

4. Въ рибарскитъ кооперации членоветъ ангажирватъ всецѣло труда си, като не имъ се позволява да се занимаватъ съ други занятия, а въ другитъ кооперации такива задължения нѣма.

5. Начина за създаване капитала е най-сжществената разлика. До като въ рибарскитъ кооперации капитала, и имотъ и пр. се сжздаватъ много бързо и само отъ личния трудъ на членоветъ (както е случая съ нѣколко кооперации, които за две години иматъ по 1,500,000 лева капиталъ и имоти), то кредитнитъ и потребителнитъ се развиватъ много бавно безъ личното участие на членоветъ и никога техния личенъ трудъ не сжздава капиталъ и имоти.

6. Най-важното различие е въ: условията, необходими за общежитието, точното прилагане принципа на равенството, личнитъ качества на индивида, кооперативно съзнание, специалностъ, приравняване труда и пр. когато това съвсемъ не е нужно за другитъ два типа кооперации, а различия могатъ да се изброятъ още много.

Ето защо Рибарскитъ трудови производителни кооперации не могатъ да се подадѣтъ на еднакво измерение и да се подведѣтъ подъ точния шаблоненъ развой на всѣка отъ другитъ типове кооперации, защото и закона за К. Сдружения прави една разлика между производителнитъ и другитъ, а ще трѣбва при бъдещето му изменение, да прави още по голѣма разлика между първитъ и трудовитъ.

Принципа единъ за всички и всички за единъ, който е много разгелливъ, се прилага, макаръ и на българска почва и при тоя типъ кооперации. Ако некой твърди противното, той пада въ голѣма грешка.

Когато се пише научно по общественъ въпроси човѣкъ трѣбва да бжде по-обективенъ и своитъ симпатии или антипатии, трѣбва да остави на страна.

И колкото да са явни симпатитъ му къмъ една кооперация, или антипатии и порицания къмъ личности и други, — това съвсемъ не променя действителността, щомъ тя е друга и изнесеното остава само за смѣтка на писача. Който слѣди статистиката и се интересува отъ това, знае, че езика на числата говорятъ съвършено друго, отъ което следва, че казаното въ статията на г. Дръски въ това отношение или тенденцията на това, трѣбва да се таксува, като погрешни. Ако се погледне статистиката въ Мин. на Земледелието, ярно и убедително е, какво, че Кооперацията „Карабоазъ“ взима първенство по всичко: по наловеното количество риба; по числото на членоветъ си; по откриване свои магазини; по своята лична търговия, съ цѣлото си производство риба, по дисциплина, организация и пр. слѣдователно една отъ най-солиднитъ кооперации.

Отъ това пъкъ, слѣдва, че щомъ като даннитъ въ статията сж други отъ действителността, иде да покаже, че г. Дръски, не е проверилъ или не поз-

нава истинското положение, и въ такъвъ случай граденото отъ него е безъ основа.

За развой на Рибарскитъ Кооперации, безъ съмнение е допринесло много времето. Ние прѣживяваме периода на оформяване кооператизма, а той се налага по исторически пътъ, като специална економическа необходимостъ.

Но най-решително се противопоставямъ на погрешното схващане, че риболовнитъ кооперации биле сжздадени на бързо за благодетелствуване известни лица. Това погрешно схващане, не търпи критика, защото кооперациитъ по начина на своята организация, автономността си, контрола отъ сжда и другаде, не могатъ да търпятъ това и защото не е доказано.

Отъ младитъ наши рибарски кооперации, не можемъ да искаме повече отъ това, което са постигнали до днесъ но тѣхната дѣятелностъ не бива да опира. Повърхностно е така сжщо схващането, че на Рибарскитъ Кооперации сж отстъпени блатата не по право, а като пенсия, или като бжда за друга дѣятелностъ.

Това е казано много прѣсилено и всѣка критика е излишна, щомъ като цѣлъ свѣтъ знае, че блатата са отстъпени по договоръ и грамадни задължения, а държавата за наемъ и подобрения добива десеторно по-вече отъ най-високитъ наеми добивани отъ наемателитъ. Слѣдователно не като пенсия, а при много трудни условия и задължения съ високо благородни и полезни цели сж отстъпени блатата за да се използватъ и модернизиратъ. Ако некой иска да прокара едно друго разбиране, което може да бжде инакъ полезно, то не съ натякване и като по задължение трѣбва да се натрапва, а мисля че би било подобно, да се обспове научно и практически, като се препорѣчва и пропагандира за възприемане. И ако е добро, то никой нѣма да го пренебрегне.

За открития морски риболовъ организиранъ отъ рибарскитъ кооперации писахъ обширна статия. Кжмъ това трѣбва да се стремятъ кооперациитъ, тамъ трѣбва да бждатъ насочени усилията, такава трѣбва да бжде риболовната политика у насъ, тамъ трѣбва да се прикове всецѣло вниманието на кооперациитъ. Изисква се едно условие: Държавата да се сжобрази съ нуждитъ, като субсидира и участвува въ това начинание и пхрва да даде подтикъ; затова е необходимо другъ, решително, въ това направление да направи други нѣколко крачки напредъ. Днесъ това, може да направи пакъ г. Министра на Земледелието.

За да бжда последователенъ длъженъ съмъ да отбележа, че моята статия по членството и пр. се възприе и приложи напълно, слѣдъ като сегашния Министеръ на Земледелието назначи анкетна комисия, която по изложенитъ въ статията и тукъ причини, опредѣли максимума на членоветъ въ кооперациитъ-концесонерки.

Кжмъ ограниченитъ по пространство води трѣбва да се прикрепятъ толкова хора—колкото може да изхрани единъ районъ. Това обгръща и района на открито въ Дунава или морето. Защото колкото и да е голѣмъ той, то производството е ограничено по сезони и зависи отъ каприза на другиго. Пкъ и рибаритъ не бива да се обръщатъ на скитници чергари въ вечно движение. Теси иматъ домове и семейства които ги привързватъ по мѣсто, и неограничения райопъ въ такъвъ случай добива сжщия характеръ, съ ограничено пространство и производство.

За да бждемъ на чисто и по-ясно привеждамъ следния примѣръ: р. Дунавъ въ Никополски районъ има всичко 30 мѣста за тони, които се заематъ винаги отъ добри рибари и презъ сезона за др. нови нѣма мѣсто, пита се, къде по-далеко отъ Никополския районъ трѣбва да отидатъ рибаритѣ, отъ Никополския районъ, когато и другитѣ райони пакъ така сж заети. Но знае се, че на всѣкъде труда трѣбва да бжде рентиранъ и, щомъ като това неможе да стане, то по силата на належащия законъ — насжщнитѣ нужди и др. никакви теории не помагатъ.

Но Дунава и морето, ни се казва, биле широки, тамъ да отидатъ рибаритѣ. За Дунава твърдя, че така сжщо е ограниченъ по райони. Дунавскитѣ рибари най-често гладуватъ. За морето казахъ по-рано въ статията си. Азъ бихъ добавилъ още, че океана е още по-широкъ, защо напримѣръ пенсионираниитѣ кооперации да не простратъ своята деятелностъ и тамъ? Отговора е много, какъ и ясенъ. Когато кооперациитѣ пораснатъ, когато тѣ се подготвятъ, когато средствата и условията позволятъ и когато държавата се намѣси въ това, тогава тѣ ще отидатъ тамъ и на всѣкъде, но днесъ съ тия уреди, сждове и всичко примитивно — немогатъ.

Ние ще трѣбва да насочимъ усилията си да кооперираме по отделно по райони; както по блата, така по рѣки, морето и тогава да ги обединимъ въ единъ общъ съюзъ, отъ дето, при оная голѣма общностъ и създадени условия въ уреди, сждове, познания, подготовка и пр. да искаме повече отъ тѣхъ.

Противопоставямъ се така сжщо и на инверсията по числото на членоветѣ въ всички рибарски кооперации, като твърдя че то е 2 даже 3 пѣти повече отъ това на всички работници — чираци, които сж се препитавали по-рано въ отделнитѣ блата при наематели. Друго твърдение е безъ прѣценка. Нѣма да се спирамъ на това; тия данни могатъ да се добиятъ, отъ дето пожелае.

Справедливо е така сжщо, щото всички риболовци да се коопериратъ или да влизатъ въ кооперации, но не непременно въ образуваниитѣ. Нѣка се знае, че около блатата само малцина истински рибари сж останали вънъ отъ кооперациитѣ, но за това си има причини. Отъ това кооперациитѣ не губятъ. Би следвало да се зададатъ въпроситѣ: всички ли сж годни за общежитие; какви трѣбва да бждатъ личнитѣ качества на членоветѣ, за да бждатъ полезни въ трудовитѣ кооперации, всички др. условия, които по-горе изброихъ. Отговора е. Приемането трѣбва да става по-бавно, внимателно, последователно, за да бжде трайно, защото тамъ, дето при блатата сж образувани кооперации, едва ли има до 5 — 6 истински рибари по оправдателни причини вънъ отъ кооперацията. Би трѣбвало да се коопериратъ по-бързо рибаритѣ тамъ, дето нѣма кооперации по райони, както напримѣръ, риболовни райони по цѣлия Дунавски брѣгъ за откритъ риболовъ.

Въ противенъ случай, безъ кооперативно създание и безъ подборъ, при тия условия на нашитѣ кооперации, неминуемо ще дойдемъ до ликвидация, а бързането вмѣсто полза ще принесе вреда.

Бихъ отбѣлѣзалъ още това, че тамъ, дето се появиха втори кооперации, тѣ не се сжздадоха отъ нужда, а изкуствено отъ наематели, за да компроментиратъ кооперативното дѣло или да съборятъ създаденитѣ кооперации.

Това мога по най-положителенъ начинъ да установя и, ако г. Дръиски се опасява отъ това, то е напразенъ страхъ. Инакъ, ако се възприеме неговото гледище за безразборно и безъ всѣкаква съобразителностъ по мѣстоприемането на членове, неминуемо кооперациитѣ само въ една година ще дойдатъ до катастрофа.

Пакъ повтарямъ, че трѣбва да се образуватъ кооперации по райони и условия за откритъ и закритъ риболовъ а всѣка отъ тѣхъ да представлява деференция отъ общата централа, обемаща всичко, която непременно трѣбва да се създаде, за да постигнемъ истинско обединение и засилване на рибарския елементъ, като по такъвъ начинъ ще го възпитае, издигнемъ въ всѣко отношение и пригодимъ напълно за рибарскитѣ цели.

За да развия така мисълта си, изхождахъ отъ съображенията, че повечето отъ сегашнитѣ кооперации иматъ инвентара си общъ, влагатъ по еднакъвъ и равенъ трудъ, обща кухня, на равни печалби и въобще общо обзавеждане. При това положене естествено е, че производството е общо и се дѣли на равни — това е принципа на равенството. Въ блатото това може да стане, сжщо може да стане въ Дунава или морето по отделно, но пита се, какъ може да се уеднакви и запази принципа на равенството, когато едновременно се риболува отъ членоветѣ на известна кооперация въ Дунава и блато или въ блато и море?

Въ блатото дето може да се контролира труда, това е лесно, защото се работи приблизително при еднакви условия, но въ блато и море или Дунава едновременно неможе. Може при едно условие: да се откриятъ клонове отъ кооперацията или да се коопериратъ отделно риболовцитѣ на откритъ риболовъ.

Свищовската Кооперация се опита на това презъ 1922 година но безъ малко щеше да стигне до катастрофа.

Затоа Кооперацията като свободна проява на човешката деятелностъ въ реалния животъ, не се движи по фантастични пѣтища, а се нагажда споредъ действителността и само тогава има полза отъ него.

Кооператизма се усъвършенствува, но споредъ условията, безразлично дали са български или други, намира се въ връзка съ живота, вънъ отъ когото той не бива да се разбира.

Д-ръ Ивановъ — Бургасъ.

Режима на таянитъ.

До 1915 год. таянитъ въ Черно Море бѣха частна собственостъ. Собственицитъ на таянитъ имаха запазени права върху известни брѣгови части на морето, заедно съ една ивица море на вътре, и тѣ се ползуваха отъ облагитъ на това владение, тъй, както всѣки стопанинъ се ползува отъ облагитъ на своя собственостъ. Държавата отне това тѣхно право и обяви таянитъ за държавни. Това отнемане доби своята окончателна санкция едва съ новия законъ за рибарство (14 Януарий 1922 г.) — „Правото за риболовство въ отворенитъ води и държавнитъ затворени такива принадлежи на държавата“ — е казано въ чл. 4 отъ този законъ.

И съ чл. 21 отъ същия законъ постановява: *По българското крайбрежие всички таяни съ държавни и се отдаватъ чрезъ търгъ подъ наемъ отъ 3—5 години, а за кооперации до 10 години.*

Обявявайки по тоя начинъ всички таяни за държавни, елементаренъ дългъ бе на държавата да обезщети всички ония притежатели на таяни, на които тя отне това право. Наистина, никой не можѣ да претендира, че морето е частна негова собственостъ, всѣки обаче е въ правото си да изисква едно обезщетение за отнетото плодоползване. Държавата обаче мѣлкомъ се наложи на рибаритъ и до сега нищо не е предвидело за тѣхъ. По силата на закона тя се задължава да обезщетява само *ивичитъ край брѣга*. Това задължение е изразено ясно въ чл. 6 отъ закона. „По брѣговетъ на морето, езерата, блатата и рѣкитъ, които съставляватъ отворенитъ и затворени държавни води, се запазва една ивица отъ край брѣга до 10 м. широка, която сжщо се счита отъ обществена полза и се отчуждава на основание закона за отчуждаване недвижими имоти за държавна и обществена полза, ако компетентнитъ власти намерятъ за нужно това“.

Нашитъ таянджии обаче и по това задължение не могатъ взе нищо отъ държавата, защото навсѣкѣде черноморския брѣгъ до 10 метра на вътре не е билъ владѣянъ отъ никого, понеже не е прѣдставлявалъ никаква стойностъ.

Явява се тука въпроса: или е въ интереса на нашето риболовство обявяването таянитъ за държавни, или не е. Кое е накарало държавата да вземе въ владение таянитъ?

Не бе ли по добре да ги оставеше на частната инициатива, а тя да се ограничи само съ узаконяването на риболовнитъ правила при таянитъ?

Намъ се струва, че при режима на частната собственостъ таянитъ биха биле по-добъръ подготвени, отколкото при държавата. Ако се казва, че държавата е лошъ стопанинъ, то това съ най-голѣмо основание може да се приложи по отношение на таянитъ. Действително, държавата не експлоатира непосредствено таяна, наемния режимъ, обаче, не е по-добъръ.

Таяна се отдава обикновено отъ 3—5 години. Този срокъ въ никой случай не е достатъченъ да компенсира влагането на по-голѣми капитали въ предприятието за подобрене на съоръжения, постройки, сгради, помещения и пр., които слѣдъ срока оставатъ собственостъ на държавата (§ 11 отъ поемнитъ условия). Всѣкой наемателъ се счита за времененъ предприемачъ и ще гледа на първо време да изкара наема за таяна.

По тия съображения ние още за дълги години ще имаме най-бедно риболовство. Никой не ще рискува да си набавя скъпи плавателни съдове или да си прави мрежи, отговорящи на всички изисквания на риболова.

Риболовството ще се развива и усилва само тогава, когато риска е свързанъ съ частната собственостъ. Тамъ, където има рискъ въ едно предприятие, тамъ трѣбва да се остави пълна свобода на действие на частната инициатива.

При сегашния режимъ, паритъ, които биха се дали за подобрене на риболовството, се даватъ на държавата ежегодно подъ формата наеми, а то ще запада отъ день на день повече. Има още сега всички признаци, че риболова въ Черно море е западналъ доста много, че старитъ и опитни рибари сж изчезнали и че тѣхното мѣсто стои незаето.

Казахме по-горе, че държавата използва таянитъ чрезъ отдаването имъ подъ наемъ. Срещу това, държавата поема задължението, че ще гарантира на наемателя едно изключително негово право на риболовствуване. Въ чл. 22 отъ закона изрично е предвидено: презъ времето, когато таяна действа, забранява се риболова съ какъвто и да е уредъ въ определения районъ на таяна. Района на всѣки таянъ се опредѣля отъ надлежния инспекторъ по риболовството и границитъ и направлението му се вписватъ въ поемнитъ условия.

Въ изработенитъ отъ Министерството на земл. и държавнитъ имоти поемни условия действително има упоменати тѣзи граници. § 15 гласи: Наемателя на таяна ще има изключителното право презъ наемния периодъ да риболовства въ единъ районъ около таяна, ограниченъ съ две успоредни на направлението (хавлията) му линии, едната отъ които върви отъ брѣгътъ предъ устието на таяна на 500 метра, а втората на 60 метра задъ таяна. Въ този районъ на брѣга не се допуска откриването на друга таяна, обаче риболовството въ района остава за всѣкого свободно, щомъ наемателя не риболовства въ него, макаръ да заплаща наема му.

Въпреки това нареждане, презъ тазигодишния риболовски сезонъ се случиха голѣми нарушения. Имаше случай на сериозни спорове между аламанаджии и таянджии поради преминаването на тѣзи граници. Ето защо, държавата трѣбва не само на книга да гарантира това право на таяна, но и на практика, като даденъ-голѣмо съдействие съ персонала и надзора на таянитъ.

Преди поставянето на мрежитъ отъ наемателя на таяна трѣбва да се опредѣли точно района, брѣговата основна точка на таянскитъ мрежи и

тѣхното направление. Безъ предварително разрешение на Министер. на земл. и държавнитѣ имоти забранено е самопроизвольно да се мѣнява връзвателната точка или направлението на таяна, както и да му се удѣлжава преградата (авлията), да му се увеличава ловителния районъ или да му се измѣнява качеството: пролетенъ или есененъ, съ една или две торби.

Отдаването таянитѣ подъ наемъ става чрезъ търгъ. Търга се насрочва отъ Министер. на земл. и държ. имоти и се обявява въ Държ. Вестникъ. Търга става съгласно изработенитѣ поемни условия. Ако се възложи нѣкому, сключва се договоръ за отдаването подъ наемъ.

Списъкъ на таянитѣ

въ Бургаския окръженъ финансовъ районъ.

I. Бургаска финансова околия.

Обхваща Бургазски и Созополски заливъ.

	Име на таяна	Наеменъ периодъ	Наемна цена	Име и презиме на наемателя
1	Котка	26 III 19—31 XII 23	2800	Дука Н. Дуковъ. Созополъ
2	Ватеруки	20 VII 19—31 XII 23	46250	Дим. Карангилдовъ „
3	Каламида Коюкита	26 VIII 19—31 XII 23	40000	Хр. Дженгозовъ. Бургасъ
4	Кагата	„ „	60000	Павли Николовъ „
5	Песъцитѣ	„ „	28000	Ст. Бекаровъ „
6	Керемидарски борунъ	„ „	52505	Киро Ст. Молловъ „
7	Карантината	„ „	25500	Ив. Вълчановъ „
8	Скомболи пр. Ропотамо	„ „	15025	Никола Димовъ. Св. Никола
9	Вромуса	„ „	125000	Хараламби Анастасопуло
10	Св. Кирякъ	„ „	125000	Ив. Чатаковъ
11	Нови Кендинаръ	„ „	75155	„ „
12	Паламария	„ „	40005	Ив. Търалешковъ
13	Атия	8 IX 19—31 XII 23	3050	Ив. Джелеповъ
14	Св. Ив. Царвуляно	26 IX 19—31 XII 23	45000	Ник. Димовъ
15	Пералото Св. Никола	2 X 19—31 XII 23	70950	Киро Ст. Молловъ
16	Лодосъ Лимани	10 XI 19—31 XII 23	22500	Кочо М. Маргаритовъ
17	Атевуло	25 XI 19—31 XII 23	600	Ст. Бекаровъ
18	Камальозъ	1 I 20—21 XII 24	66505	Българско Риб. Д-во
19	Копъръ дземе	„ „	107850	„ „
20	Кондросъ	„ „	183500	„ „
21	Чехру	„ „	75000	„ „
22	Монвулада	„ „	150500	Кочо Маргаритовъ
23	Ативоло	„ „	5050	„ „
24	Кюприя	1 I 920—31 XII 920	1250	Дим. Янковъ
25	Каридницата (златна риба)	1 I 920—31 XII 924	30875	Стамо Стояновъ
26	Таласакра	1 I 921—31 XII 925	10009	Кочо Маргаритовъ
27	Кюприя	„ „	10000	„ „
28	Св. Параскава	„ „	5060	Коста Кермедчиевъ
29	Св. Стефанъ	„ „	5200	„ „
30	Англ. скеля (въ Созополъ)	1 I 922—31 XII 926	20500	Българско Риб. Д-во
32	Южния вълноломъ, Бургасъ	1 I 922—31 XII 923	3132	Павли Николовъ
32	Кутра	1 I 922—31 XII 926	10600	Дим. Янковъ
33	Скомбзито, Ропотамо	„ „	6790	Дим. П. Михаловъ
34	Таласакра	1 VII 922—31 XII 925	6000	Пан. Андреевъ
35	Кюприя	1 I 923—31 XII 925	6000	„ „

II. Анхиалска финансова околия.

Въ района на Анхиалската околия има много държавни даляни, обаче всички не сж наети. Тукъ даваме сведения само за тия, които сж наети отъ 1919 г. насамъ.

	Име и презиме	Наемнь периодъ	Наемна цена	Име и презиме на наемателя
1	Куфо-Яни	1919 — 31 XII 1923	40005	П. В. Москояни
2	Паша Мезаръ	" "	109500	Ал. П. Качевъ
3	Бони Дере	" "	170000	Тодоръ Евдоименовъ
4	Акротиръ	" "	179750	Алек. П. Качевъ
5	Мешата	1920 — 1924	10250	Пан. В. Москояни
6	Кузлука	" "	45000	Тодоръ П. Евдоименовъ
7	Мимьозъ	" 1921	1000	Нико Киряковъ
8	Мешата	1920 — 1924	20005	Пан. В. Москояни
9	Моно Петра	1919 — 1953	2000	Георги Яневъ
10	Равденски градини	1921 — 1925	80025	Борисъ Цоневъ
11	Куфи плака	1923 — 1927	10500	Николаки Пападопулосъ

Д-ръ Ивановъ — Бургасъ.

Забранения вносъ на рибата и нашето риболовство.

Отъ 17 Януарий т. г. вноса на рибата въ България е забраненъ съ „закона за запрещение вноса на стокитъ не отъ първа необходимостъ“, обнародванъ въ брой 234 на държавния вестникъ отъ сжщата дата.

Закона съдържа следнитъ статии отъ вносната тарифа:

Статия 31. а. и б. — Риби всѣкакви солени: сомга, пѣстърва, моруна, есетра, пѣструга, чига, виза, мерсинъ и всички видове отъ рода на моруната и пѣстървата; барбуни, лавракъ, умбрина, коца, глоса; паламудъ парѣзанъ (лакерда) или ненарѣзанъ.

Статия 32. — Риби всѣкакви: сушени, пушени, маринирани и другояче приготвени.

Статия 33. — Риби всѣкакви, консервирани чрезъ херметическо затваряне.

Вънъ отъ тѣзи статии, тарифата не съдържа други, които да визиратъ рибата. Следователно, до отменението на горния законъ, забранено е въ България внасянето на каквато и да било риба: прѣсна или солена, сушена или пушена, маринирана или консервирана.

Този фактъ, тази мѣрка на правителството, не би ли трѣбвало да възрадва всѣки рибаръ поради своитъ благотворни послѣдствия върху рибарство. Забранения вносъ не ще ли се послѣдва отъ едно повишение ценитъ на рибата, което ще дойде много добре за рибаритъ? Като оставимъ на страна основанията, които сж проликували въвеждането на закона и до колко той ще си постигне целта, горнитъ въпроси изпъкватъ преди всичко за всѣки рибаръ и чакатъ своето разрешение.

Нѣма никакво съмнение въ това, че при опредѣлянето стокитъ не отъ първа необходимостъ законодателя е отишълъ много далечъ и е допусналъ да се забранятъ стоки и не луксозни. И, наистина, кой би могълъ да каже, че солена или

прѣсната риба е луксозенъ артикулъ. Тя може би е станала недостъпна за народнитъ маси поради достигнатитъ високи цени, но това съвсѣмъ не означава, че тя не е била предметъ отъ първа необходимостъ и може да бжде и за въ бждаще такова. Но, забранявайки вноса на каквито и да било риба, действително ще се постигне това, противъ което ние всички се боримъ — поскъпване на рибата.

Рибата поскъпваше до сега поради високитъ акцизи и налози. Тя ще поскъпва и въ бждаще поради липсата на конкуренция. Но колкото до сега рибаря е могълъ да се възползва отъ това поскъпване, толкова ще може той и въ бждаще да се възползва отъ него. Защото рибаря не е сжщевременно и търговецъ на риба. Рѣдко тѣ съпадаютъ въ едно и сжщо лице. Отъ това несъпадане произлиза и несигурността върху това, кой ще използва новото поскъпване на рибата. Разликата въ повишението може да бжде използвана или само отъ търговеца на риба или отъ търговеца и рибаря едновременно. Размѣра на използването ще зависи отъ степенята на организирането на едното или другото съсловие. Ако търговцитъ на риба сж добре организирани, тѣ ще използватъ, всѣко ново повишение за собственъ интересъ, а на рибаря ще даватъ сжщитъ цѣни, както по-рано. Това бждащото ще покаже.

А, че спирането вноса на риба ще се почувствува на нашитъ пазари, това ясно се вижда отъ статистиката за наловеното количество риба и отъ онова на внесеното. Презъ 1923 год. внесената солена риба въ Бургасъ възлиза почти на $\frac{1}{2}$ отъ цѣлото наловено количество въ Бургасъ презъ сжщата година.

Спирането вноса на такова количество не може да не се отрази и върху цѣнитъ на рибата. До сега границата въ повишението цената на рибата на горе беше разликата въ митото между местната и чуждостранна риба. Даже и при това високо

мито често пати чуждестранната риба конкурираше мѣстната. Съ прѣмахването на тази конкуренция повишението въ цѣната на рибата не ще има граници. Паламуда или скумвриитѣ или чирозитѣ могатъ вече да иматъ цена каквато се наложи отъ съотношението само между предлагането мѣстна риба и търсенето. —

— На рибаритѣ и рибарскитѣ кооперации предстои засилването на риболовството. Високитѣ цени тѣ ще използватъ до толкова, до колкото сѣ организирани. За нашата страна, обаче, не е важно то, че рибата поскупва и за сметка на нея се облагодетелствува едно съсловие.

Важното е, да се засили риболовството, за да се даде по-евтина риба на населението. Ето защо необходимо е да не се използва *едностранчиво протекционната страна на закона*. Напротивъ, по-вече отъ всѣкой пѣтъ, *налага се засилване на риболова* до такава степенъ, че да се направи внос на чуждестранната риба за излишекъ.

Оправдано ли е забраняването вноса на рибата отъ финансова гледна точка? Съ забраняването държавата цели да икономиса износа на наша валута, за да закрепи позициитѣ на лева. Държавата, обаче, ще загуби приходитѣ отъ рибата, които не по-малко сѣ необходими отъ друга страна, за да заздравяватъ бюджета и нашата валута. Съ всякой килограмъ забраненъ вносъ риба държавата губи почти толкова приходъ, колкото е стойността на самата риба. Единъ погледъ върху плащанитѣ мита и акцизи ще ни увѣри това.

Ето какви мита, акцизи и общински налогъ тежатъ на рибитѣ, изброени въ горнитѣ статии отъ тарифата.

	мито	акцизъ	общ. налог
По ст. 30. Риби пресни	20	—	—
По ст. 31. а.			
Риби солени	100	—	12
б.			
Палам. нарѣз.	75	60	—
Ненарѣзанъ	50	60	—
По ст. 32. Риби всѣкакви			
сушени	50	60	40
пушени	110	60	40
маринирани	130	60	40
Другояче приготвени	150	60	40
По ст. 33. Риби консервирани			
до 5 кгр.	250	60	40
отъ 5 нагоре	200	60	40

На най-много вносимитѣ риби митото и акциза и общ. налогъ възлизатъ на 22.50 лв. кгр., почти толкова, колкото стойността на рибата. Съ забраняването вноса на рибата подържането акциза върху местната риба изгубва всѣкакъвъ смисълъ. Приходите отъ акциза върху рибата намаляватъ до такава степенъ, че подържането на акциза става тежестъ за самата държава. Не заслужава заради малкото приходи нито да се поддържа този персоналъ, нито да се подлага търговията на стеснителнитѣ ограничения произходящи отъ акциза.

Пенчо Дръвски.

Зимния риболовъ подъ леда по Дунавскитѣ блатата.

Известно е, че, още съ първитѣ по-хладни дни на есента, рибата въ блатата почва да се събира на орляци по дъното на дълбочинитѣ и да търси удобни мѣста за презимуване. Постепенно, съ истиване на врѣмето, движенията на рибата ослабватъ, жизнедеятелността имъ намалява, тѣ почти преставатъ да се хранятъ, до като, най-сетне, се успокояватъ и укротяватъ до толкова, че, когато настѣпи зимата и ледъ покрие навсѣкжде водата, рибата заспива своя зименъ сънъ, единъ видъ летаргия, и въ блатата почти не се забелѣзва движение на риба. Шарана обикновено избира ямитѣ на по-голѣмитѣ дълбочини съ тинесто дъно и тамъ ще го намѣримъ въ голѣмо количество на маси заровенъ, неподвижно да лежи. Често пати въ такова шараново леговище се събиратъ грамадни количества шаранъ, по-често повече отъ 10—15 хиляди килограми, отъ разни голѣмини и възрасти. Заедно съ шарана прекарватъ своя зименъ сънъ и червеноперката, каракудата, лина, платиката и други риби. Въ съседство съ шарана е и сома, който прекарва почти заровенъ въ земята по единично. Бѣлата риба, напротивъ, избира по-дълбоки, но чисти, предпочитателно съ пѣсьно дъно мѣста. — Само шуката още продължава своя активенъ животъ, но затова, пѣкъ тя често скъпо плаща за тая си дързостъ. Когато блатото замръзне навсѣкжде и не останатъ душници за провѣтриване на водата, тя се задушва подъ ледъ и умира масово.

Тази биологическа особеност на рибитѣ да прекарватъ зимата въ покой, събрани по много на едно мѣсто, има голѣмо практическо значение и нашитѣ рибари умѣло я използватъ за лова на тия риби. За цѣлѣта тѣ иматъ специаленъ много интересенъ въ всѣко отношение риболовъ подъ леда, който често пати стократно възнаграждава труда и умѣнието имъ.

Зимния ловъ подъ леда става при най-неблагоприятни условия, които го правятъ много труденъ. Обикновено за тоя ловъ сѣ необходими най-малко 12 души риболовци за единъ неводъ отъ около 500 метра дългъ. Ако студътъ е голѣмъ и ледътъ дебелъ, взематъ участие най-малко 14 души, които предварително се разпредѣлятъ както следва: 1. двама души ватафи, които се грижатъ за разправяне на мрѣжата и отговарятъ за исправността ѝ; 2. двама души, които ще секътъ ледътъ и ще правятъ копкитѣ; 3. двама души (по единъ на крило) за прекарване на въжетата (отгонитѣ) презъ копкитѣ; 4. останалитѣ шестъ души (по трима на крило) ще теглятъ невода.

Освенъ това необходими сѣ още слѣднитѣ въоръжения и уреди: 1. Мрѣжа-неводъ до 500 м. дългъ; 2. Шейна, вмѣсто лодки, съ помощта на която се откарва мрѣжата и всички необходими прибори за риболовъ на мѣстото, където ще се рибува; 3. Здрави ботуши за всѣки риболовецъ подковани и снабдени съ подкови, шипове, за да

се не хлъзгатъ и добре да се задържатъ върху леда: 4. две брадви за разсичане леда; 5. две върлини дълги 8—10 метра, на единия край пробити, като ушитъ на игла, за предаване въжетата отъ копка на копка; 6. два кола (шифани), съ приспособления на едина край за да се придържа мръжата отъ дъното; 7. два сърпа за претегляне на върлините; 8. 1 или 2 дъски, лопати, кошове, кепче и пр. — Кошове обикновено се докарватъ съ каруцитъ, които чакатъ на бръга, за да взематъ рибата.

Съ пристигането си ватафитъ опрѣдѣлятъ мѣстото, където ще се хвърли невода и копачитъ почватъ първи, като ископаватъ първата входна дупка (копка), дълга 1-20 м. и широка до 1 м. Презъ нея се пуша и растила цѣлия неводъ. Щомъ тая входна дупка се приготви, копачитъ продължаватъ да копаятъ въ страни отъ нея, по на 7—8—10 метра по-малки копки, а ватафитъ растилатъ невода и даватъ нарежданията си за теглене на невода. Съ помощта на дългитъ 10-метрови върлини, въжетата (отгонитъ) на невода се предаватъ отъ копка на копка и по такъвъ начинъ цѣлия неводъ се растила подъ леда, като заема сжщото изходно положение, като при хвърлянето му съ помощта на лодки. Отъ това изходно положение, невода почва да се тегли напредъ. За цѣлтъ въжетата му (отгонитъ) се предаватъ отъ копка на копка, които вече се копаятъ не въ страни, а напредъ и успоредно. Когато ватафитъ смѣтнатъ, че невода е достатъчно влаченъ подъ леда, даватъ нареждане да се събератъ крилетъ, за която цѣль разстоянията между срещуположнитъ копки почватъ да се приближаватъ, до като най-сетне дветъ въжета отъ крилетъ на невода се кръстосатъ на последната обща копка, която се прави по-голяма, като първата. Отъ тукъ се изважда цѣлия неводъ заедно съ уловената риба въ него. Копачитъ и подавачитъ на върлините, следъ като свършатъ своята работа, присъединяватъ се къмъ отгонитъ на невода и засилватъ тегленето, а двамата ватафи сж при изходната копка и следятъ за правилното теглене и за положението на невода. Шитафитъ сж въ действие. Чрезъ тѣхъ ватафитъ придържатъ невода къмъ дъното и помагатъ за правилното му теглене. — Когато крилетъ на невода почнатъ да излизатъ, копачитъ и подавачитъ напускатъ отгонитъ и почватъ да чистятъ и събиратъ последователно крилетъ.

Най-важниятъ моментъ настѣпва; торбата, която носи много радости, но често и много разочарования, приближава. Ватафитъ предугаждатъ вече какво има въ нея, но все пакъ трепетъ се исписва по лицата имъ. Това е момента на най-големото напрежение, — това е трепета на топли надежди, които съгрѣватъ за усърдие. — Почватъ да излизатъ единични шарани. Тѣ зачестяватъ.

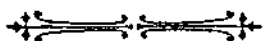
Всѣко едно появяване на риба се съпровожда съ шумни овации отъ страна на риболовцитъ. Ето и торбата: тия водорасли, корени, клечки, листа — всичко, каквото е имало по дъното на блатото е смѣтено и събрано, като съ мегла. Между всичко това преобладава рибата, която почти неподвижна се изсипва върху леда и съ лопати, съ кепчета или направо съ ръце, се сортира въ кошове. Кошоветъ единъ по единъ бърже се пълнятъ, отнасятъ се съ шейна при каруцитъ и направо се изсипватъ въ последнитъ. Остава дребната риба: червеноперка, платика, линъ, каракуда, бибанъ и пр. Една частъ отъ нея се отнася на каруцитъ, друга частъ се подѣля между риболовцитъ, а трета частъ се дава и на случайно дошлитъ селяни, обикновено свинари, свинитъ на които сжщо сж доволни, защото мръжата е искарала за тѣхъ цѣль купъ тиня, въ която, има много джулюнъ (блатни кестени), които тѣ лакомо унищожаватъ.

Бърже следъ това невода се събира и приготвя за ново хвърляне. Подобни хвърляния на невода (воли) могатъ да станатъ два пѣти, най-много три или четири пѣти презъ деня.

Следъ всичко това риболовцитъ, макаръ мокри и примръзнали отъ студъ, доволни отъ сполучливия ловъ, съ смѣхове и шеги се връщатъ въ село, за да се подсушатъ и приготвятъ за новъ ловъ.

Имало е случай, когато една тайфа отъ 12 души рибари, въ единъ день сж улавяли 7 — 8 хиляди килограма риба подъ леда. Такъвъ случай бѣше въ 1920 г. въ Кара-буазкото блато. Но има случаи, когато риболовцитъ цѣль день работили, не улавятъ даже и за една чорба риба. Средно може да се вземе, че единъ неводъ може да искарова дневно 500 — 600 кгр. разна риба.

Зимния ловъ подъ леда е случаенъ ловъ. Ако случайно мръжата засегне нѣкое леговище и забере по-надълбоко, изкарва маса риба. Опитнитъ рибари, които добре познаватъ блатото, знаятъ отчасти зимнитъ леговища на рибата и затова въ повечето случаи успѣватъ. Нѣкои рибари, преди да отиватъ на ловъ зимно време, предварително обхождатъ блатото, вглеждатъ се презъ ледтъ, който въ повечето случаи е толкова прозраченъ, че дава възможностъ да се вижда презъ него дъното и където забѣлѣжатъ мѣтилка, размѣтена вода, тамъ отиватъ и хвърлятъ невода. Други още отъ есенята следятъ движенията на рибата и отчасти сж ориентирани за леговищата презъ зимата. Отъ такива предварителни проучвания на мѣстата, където е рибата, има голѣма полза и въ повечето случаи тия рибари, които ги правятъ, сполучватъ. Но такива меракливи рибари сж голѣма рѣдкостъ въ насъ.

А. Нечаевъ.

По въпроса за малките скумрии.

Въ брой № 7 — 8 на списанието е напечатана статията на г. Д-ски, въ която автора отбелезва, че „при Созополъ тая есенъ сж се наловили въ доста голѣмо количество дребни и млади скумрии“. Явяването на тия скумрии г. Д-ски смѣта за „необикновено явление“ и, за да го обясни, разсждава приблизително така:

Истинската скумрия (*Scomber Scomber*) си изхвърля хайвера въ Мраморното море. Отъ тамъ малките ѝ повидомому не дохождатъ въ Черно море, защото обикновено тѣ не сж улавятъ по нашето крайбрежие. Като изключение отъ това правило, презъ есенъта на 1923 г. такива малки сж били уловени въ Созополския районъ. Следователно, трѣбва да се допусне, че поради нѣкоя си извънредна причина презъ 1923 год. скумриятъ сж си изхвърлили хайвера въ Черно море, може би негде до Босфора. Тая причина вѣроятно е ранната и студена есенъ презъ 1922 г., поради която скумрията наведнажъ напусна лѣтното си мѣстопробивание и, като се струпа въ голѣми орляци предъ Босфора, не може изцѣло да мине протока.

Това разсждение има две главни предпоставки, а иманно: 1) че въ Созополско сж били уловени малките на истинската скумрия и 2) че дребни и млади скумрии не се срещатъ редовно по нашето крайбрежие. Обаче и едната и другата предпоставка не отговарятъ на действителността:

1) Отъ моитѣ специални проучвания, които сж засегнали не само Варненския, но и Созополския райони, се установява напълно, че презъ есенъта 1923 г. по нашето крайбрежие сж се ловили малките не на истинската скумрия, но на скумрията — *Колйосъ* (*Scomber Colias*). Тази скумрия представлява единъ особенъ видъ, който въ анатомическо, а, вѣроятно, и въ биологическо отношение се отличава отъ истинската скумрия.

2) Анкетираниѣ отъ менъ Варненски рибари утвърждаватъ, че почти всѣка есенъ малките скумрийки (колйоси) попадатъ въ гриба и таяна, като при това понѣкога се ловятъ въ количество до 100—150 кгр. заведнажъ. Созополските рибари (ветамоситѣ на „Св. Димитръ“, „Ватерухи“ и др.) подвѣждаватъ, че и въ тѣхния районъ такива скумрийки сжщо се ловятъ почти всѣка година, малки количества.

При такива условия разсжденията на г. Д-ски за причинитѣ, които сж докарали малките на истинската скумрия въ Черно море, ставатъ безпредметни, но за

това, пъкъ, се отваря съвършено новъ въпросъ: къде именно се излюпватъ отъ хайвера малките колйоси.

Първото предположение, което естествено изниква по аналогия съ жизнения цикълъ на сжщинската скумрия е, че колйоситѣ се излюпватъ отъ хайвера нейде въ района на Мраморното море. Това предположение, изисква, щото малките колйоси да извършватъ твърде далечно пътуване чакъ до Варна (а може би и още по на северъ) до настѣпването на есенъта т. е. до края на м. септемврий. Обаче едно такова пътуване на малките риби е доста невероятно, защото къмъ пролѣтния сезонъ тѣ не сж още отъ такава голѣмина, която е необходима за преодоляването на колкото годѣ голѣми пространства, а къмъ края лѣтото или презъ есенъта надлѣжнитѣ движения на рибитѣ се спиратъ или придобиватъ вече обратна посока. Да се допусне изключението въ това отпошение само за малките колйоси не е логично, толкова повече, че малките на истинската скумрия, които сигурно се излюпватъ въ Мраморното море, не навлизатъ въ Черно море и то, вѣроятно, по сжщата причина. Затова, споредъ моето мнѣние, тѣрсенния районъ на размножението на нашитѣ малки колйоси не се намира въ Мраморното море.

Второто предположение, че нашитѣ малки скумрии (колйоси) се излюпватъ въ Черно море, но негде до Босфора, се срѣща съ сжщитѣ затруднения, както и първото. По-малкото разстояние, което отдѣля прибосфорския участъкъ отъ Варна и изобщо отъ северния районъ не може да има решающо значение, защото въ предѣлитѣ на Черно море излюпването отъ хайвера трѣбва да се извършва по късно, отколкото въ по-топлото Мраморно море. Ето защо и това предположение едва ли отговаря на истинското положение на нѣщата.

Ако горнитѣ предположения не сж вероятни, то остава да се допусне, че колйоситѣ се излюпватъ или въ северната половина на Черно море или, пъкъ, че този актъ се извършва разпрѣстнато по различни участъци на морето. Въ руската литература има указания (Н. Данилевский), че скумрията (Колйоситѣ?) си изхвърля хайвера по Кримското крайбрежие презъ м. май, обаче този фактъ, ако даже е вѣренъ, не изключва възможността, че това става и по другитѣ брѣгове на морето. Събранитѣ отъ менъ данни по биологията на малките колйоси не сж достатѣчни за да се разрѣши окончателно последния въпросъ.

А. Нечаевъ.

Къмъ характеристиката на калканския ловъ по Варненското крайбрежие.

Както и навсѣкжде по българското крайбрежие, така и въ Варненския районъ, калкана се лови изключително презъ пролѣтѣта. Ловътъ се започва обикновено въ края на м. февруарий или въ началото на м. мартъ (напр. 1922 г. на 7 мартъ), а се завършва къмъ началото или средата на м-цъ юний. Количеството на уловената риба е доста промѣнливо, което зависи отчасти и отъ това, че броя на риболовцитѣ не е постояненъ. Обаче распределението на общия ловъ върху отдѣлнитѣ месеци на сезона е величина твърде устойчива, която почти не се промѣнява отъ една година до друга. Това распределение се вижда отъ следната таблица:

	Въ % отъ общия ловъ
1 — 10 мартъ	1%
11 — 20 "	2%
21 — 31 "	4%
1 — 10 априль	9%
11 — 20 "	13%
21 — 30 "	20%
1 — 10 май	29%
11 — 20 "	11%
21 — 31 "	9%
1 — 10 юний	2%
	100%

Таблицата показва, че количеството на уловената риба се увеличава постепенно до 1 — 10 май, когато достига своя максимумъ, а следъ това резко се намалява. Интересно е да се отбележи, че максималния ловъ (отъ 21/IV до 10/V) съвпада по времето си съ най-интенсивното изхвърляне на хайвера, който процесъ почти се завършва къмъ средата на м. май. По всѣка вѣроятностъ това съвпадение се дължи на причини отъ биологически характеръ, а именно на това, че следъ изхвърлянето на хайвера орляцитѣ на калкана се разпръсватъ въ крайбрежнитѣ води.

Размѣритѣ на ловенитѣ риби зависятъ въ значителна степенъ отъ размѣра на очитѣ на мръжа-

та, съ която тѣ се ловятъ. Калканската мръжа обикновено има очи около 19—20 см. голѣми (мѣрено отъ вжзелъ до вжзелъ), затова малкитѣ екземпляри се хващатъ само случайно. Така, напримеръ, между 177 екземпляри калканъ, които сж били измѣрени отъ менъ, е имало само 2 екземпляра съ дължина по-малка отъ 40 см. Обикновенитѣ имъ размѣри се виждатъ отъ следн. таблица

Дължини въ см.	Броя на рибитѣ
46 — 50	17
51 — 55	54
56 — 60	66
61 — 65	19
66 — 70	7
71 — 75	2
Всичко .	175 риби

Численото отношение между мъжкитѣ и женскитѣ екземпляри е въ полза на първитѣ: мъжкитѣ съставляватъ около 55%, а женскитѣ около 45% отъ общия ловъ. Затова, пъкъ, по своята голѣмина женскитѣ екземпляри надминаватъ мъжкитѣ, а именно: средната дължина на първитѣ е 56—60 см., а на вторитѣ 51—55 см.

Както се отбелеза по горе, по българското крайбрежие калкана се лови изключително презъ пролѣтѣта. Въ другитѣ, пъкъ, райони на Черно море калканиния ловъ се извършва почти презъ цѣлата година. Така напр. по Кримското и Кавказското крайбрежие калкана се лови кжсно презъ есенята и презъ зимата съ помощта на вѣждици (парагади). Едва ли може да се съмняваме, че такова риболовство има всички шанси за успѣхъ и по Българското крайбрежие, толкова повече, че ценитѣ на калкана презъ зимата ще трѣбва да бждатъ доста високи. Обаче, за да се развие зимния риболовъ въ открито море, преди всичко необходимо е, щото рибаритѣ да си променятъ примитивнитѣ лодки съ други, които да имъ осигурятъ безопасно пътуване по бурното зимно море.

Костадинъ.

Вреднитѣ вещества отъ захарнитѣ фабрики.

Въ брой 7 и 8 на списанието е повдигнатъ въпроса: „Вредни ли сж за рибитѣ, отдѣляянитѣ, които изхвърлятъ захарнитѣ фабрики въ водата“. Отъ наблюденията, които правихъ тази година въ рѣка Марица оставамъ съ твърдото убеждение, че не само сж вредни за вѣрмето, презъ което трае захарната кампания, но и много слѣдъ това, особено въ тихитѣ и затворени води.

Веществата, които се изхвърлятъ отъ захарнитѣ фабрики, най-много сж: 1) Останки отъ цвѣкло-то слѣдъ извличане отъ него захарта, 2) Варъ и варовито вещество употребявани при дестилацията

на захарта, 3) Запарено (прогнило) цвѣкло и 4) Минерални (машинни) масла паднали отъ машинитѣ.

За пръвъ пътъ миналата година тукжшната захарна фабрика изхвърляше отдѣленията (остатжкитѣ) си въ Марица. По рано имаше специално мѣсто кждѣто биваха изхвърляни тѣзи отпадѣци и водата имъ подпочвено се цедеше въ Марица, обаче това подпочвено прѣцеждане не оказваше никакво влияние на рибата, защото по брѣга около фабриката се ловеше доста мръни и кефалъ, които, особено мръната, обичаше чиста вода. Миналата пролѣтъ, Марица придойде много и заля местото, кждѣто фабриката из-

хвърляше отпадъците си и при оттеглянето си остави малко тина, която фабриката не почисти за да отвори пакъ мѣсто, а изхвърляше всичко направо въ Марица. Отъ опитите ми по Марица можахъ да констатирамъ слѣдното: Останките отъ цвѣклото заедно съ всички други остатъци падатъ въ водата въ видъ на рѣдка каша и биватъ подвлечени и разпрѣстнати на всѣкжде отъ течението на водата. Около десетина дена, слѣдъ като падатъ останките въ водата, тѣ образуватъ доста дебели напластявания по дъното на тихи мѣста, по брѣговетъ и коренигъ, запълватъ всички подмоли и дупки край брѣга, напластяватъ се на всѣкжде и по този начинъ отнематъ възможността на рибата да си намира храна или леговище и я протъждатъ.

Поставенитъ самоловни уреди въ мѣста, където течението е донесло или носи отпадъци, никаква риба не може да се улови. Варьта и минералнитъ масла, че сж отровни и врѣдни за рибата, това едва ли ще се намѣри нѣкой да оспори, варьта се носи подъ водата на голѣми кълба пѣна до като се размие и смѣси съ водата.

Направихме опити, като поставихме самоловни уреди (винтери) по течението на Марица подъ фабриката на едно разстояние до 10 километра оказа се, че много рѣдко влиза по някоя рибка, а уреда винаги бѣше пълень съ нечистотии (отпадъци) и много мѣчно се измиваше. Поставихме уреди на 50 метра подъ мѣстото, гдѣдо падатъ останките въ Марица и винаги се улавяше риба, ако и малко. Всичко това показва, че вѣществата, които се отдѣлятъ при обработване захарното цвѣкло, прогонватъ рибата отъ течащитъ води.

Въ застояла вода, както е случая съ Вая-кѡйското блато, рибата е изгонвана въ противоположната посока на фабриката въ началото, а послѣ, когато сж изхвърляли много нечистотии и продължително (нѣколко години) врѣме, по дъното се е нап-

ластило съ тѣхъ и рибата не е могла да си намира храна, варьта се е смѣсила съ водата, а маслото е замърсило още повече блатото и рибатата е почнала да умира и едва ли въ скоро врѣме въ блатото ще може да се развѣди риба, защото въ Марица още има нечистотии въпреки, че кампанията на фабриката е спрѣла отъ прѣди 4 месеца и Марица е бързотечаща.

За да се убеди, пъкъ, който трѣбва, че тези отдѣления (нечистотии) изхвърляни отъ захарната фабрика въ Вая-кѡйското блато сж причина за измиране на рибата, прѣпоръчвамъ на рибаритъ отъ Вая-кѡйското блато да не жалятъ трудъ и сръдства, когато се касае за прѣхраната имъ и да направятъ слѣдния простъ и ефтинъ опитъ изпитанъ отъ менъ: Въ две стъкленици съ по 5 литра вместимостъ се поставятъ по една риба, напълва се едно бурѣ отъ 50 литри вмѣстимостъ съ отпадъци отъ фабриката и прѣзъ гумена трѣбичка се съединява горния край на бурѣто съ една отъ стъкленицитъ, пуска се вода да тече въ бурѣто, толкова колкото може да изтича презъ трѣбичката въ стъкленицата. Отъ сжщата вода безъ да минава презъ бурѣто се пуска въ другата стъкленица: (стъкленицитъ сж захлупени съ галванизирана телена решетка за да не може да избяга рибата.) Слѣдъ два дена ще се забележи, че рибата не е плашлива и стои, като замаяна отъ тина, а при движението ѝ отъ дъното на стъкленицата нагоре се повдигатъ малки влакнести пръчици, на третия до деветия день най-късно рибата ще умре и на дъното на стъкленицата ще се види доста дебелъ пластъ мѣтна каша. Другата риба въ другата стъкленица ще е жива, Този опитъ е правенъ съ два едногодишни шаранчета.

Най-послѣ, нека захарнитъ фабрики направятъ опити съ тѣзи остатъци и, увѣренъ съмъ, ще останатъ изненадани, когато се убедятъ, че тѣзи остатъци сж отличенъ торъ за всички почти култури у насъ, които обичатъ пѣсечлива почва.

А. Н.

Рибѣ и риболовство въ района на Каспийското море (Русия).

Въ списанието *Internationale Revue der gesamten Hydrobiologie und Hydrographie* за 1922 г. е публикуванъ отчетъ на хидро-биологическата експедиция, която е работила въ района на Каспийското море презъ 1914 — 1915 г. Въ този отчетъ между другитъ материали се съдържатъ следнитъ дани и сведения върху рибитъ и риболовството въ това море.

Постоянното рибно население на Каспийското море се състои отъ 69 вида и подвида рибѣ. По-голѣмата имъ частъ сж придѣнитъ рибѣ, които се държатъ предимно въ долнитъ пластове на водата, и ги напушатъ само временно презъ сезона на размножението. Свободноплаващитъ рибѣ сж въ по-малко, обаче помежду тѣхъ се броятъ такива важни въ промишлено отношение рибѣ, както, напр. моруната и каспийския карагѡзъ.

Отъ 69 постоянно живущи въ Каспийското море рибѣ, 25 вида си изхвърлятъ хайвера въ сладката вода. Почти половината отъ тѣхъ сж чисто сладководни рибѣ, които сж се приспособили къмъ живота въ слабо-соленигъ каспийски води. Къмъ тая категория при-

надлежи и най-важната каспийска риба — „вобла“^{*)} която до толкова се е свикнала съ морската вода, че я напуца само за презъ време на размножението, следъ което веднага се връща обратно заедно съ малкитъ си.

Най-голѣмата дълбочина, на която сж били измерени рибѣ въ Каспийското море е 540 метра, обаче, що се отнася до важнитъ въ промишлено отношение рибѣ, то тѣ се държатъ изключително по-плиткитъ мѣста и на дълбочини не повече отъ 100 — 150 м. Разпредѣлението имъ въ тая зона се промѣнява въ зависимостъ отъ сезона на годината. Прѣзъ лѣтото тѣ се намиратъ на по-малка дълбочина — отъ 16 — 22 м., където температурата на водата е около 20 — 23°. Презъ зимата тѣ се спущатъ на по-дълбоко, като при това се държатъ предимно въ областъта на кръгообразното течение. Причинитъ на това се криятъ, вероятно, въ по-високата температура и по-голѣмото количество на кислорода въ района на течението.

^{*)} Воблата е вариететъ на „бубушката“ (*Rutilus rutilus*), която у насъ се среща въ сладката вода.

Количеството на уловената риба въ Каспийския районъ не е твърде постоянно, което зависи отъ много различни причини. Доста голъмо влияние върху риболовството оказватъ метеорологичнитъ условия. — При извършването на карагйозовия ловъ по западното крайбрѣжие на морето, резултата на годишния ловъ зависи отъ времето презъ тия нѣколко дни, когато карагйоза се наближава къмъ брѣга.*)

Ако времето е благоприятно, то успеха на лова е напълно осигуренъ.

Голъмо значение за риболовството има също и това, че движенията на рибнитъ стада понекога се отклоняватъ отъ обикновения имъ маршрутъ. Така напр. презъ 1916 г. главната маса на карагйозитъ е минала чрезъ източнитъ рѣкѣви на Волга, а не чрезъ западнитъ, както става обикновено. Въ резултата въ северната частъ на морето е било уловено съ около 196,000,000 парчета по-малко, отколкото презъ 1915 г. и съ около 208,000,000 парч. по-малко отъ 1917 г.

Средния годишенъ ловъ въ Каспийското море се изчислява въ следнитъ цифри:

Вобла	282400000 кгр.
Карагйоза	149580000
Несетрови риби	28540000

*) Както е установено отъ експедицията, резултата на лова зависи отъ 6 — 14 дни, презъ които карагйоза се наближава къмъ брѣга. Проф. Книповичъ удостоверява, че презъ сезона е имало случаи, когато при една волна на гриба се е улавяло повече отъ 221,000 кгр карагйози.

Шаранъ	21760000
Бѣла риба	21120000
Платика	16320000
Щука	15360000
Други риби	65020000

Всичко 599500000 кгр.

Освенъ това се добива най-малко 3300000 кгр. хайверъ.

Разпредѣлено по цѣлата повърхностъ на морето това количество уловени риби дава годишното производство около 1438 кгр. на всѣки единъ хектаръ. Тукъ производство е по-малко отъ това на Северното море, кждето на всѣки хектаръ се улавя около 18.52 кгр. риби. Обаче причинитъ за по-малкото производство на Каспийското море се криятъ не въ по-слабата му продуктивностъ, но въ доста примитивното състояние на рибния промисълъ въ него, а именно: 1) въ Каспийското море почти съвършено не се използватъ районитъ съ дълбочина отъ 40 до 150 м., които енергично се експлоатиратъ въ Северното море. 2) тамъ не е достатъчно развитъ лова на карагйоза по източното и южното крайбрѣжие и на воблата по южното крайбрѣжие, и 3) въ Каспийското море съвършено не се ловятъ, като малоцѣнни риби, почетата и различнитъ дребни карагйозови, които се намиратъ тамъ въ извънредно голъмо количество и въ бѣдѣще несъмнено могатъ да добиятъ почетно положение въ промисъла.

В. Блохинъ.

Управление на кораба въ време на буря.

Плаването по море е много промѣнливо и разнообразно, съпътствувано съ много непредвидени случаи, и като така, маневритъ по управлението на кораба въ такива случаи ще бждатъ и тѣ най-разнообразни. Въ такава кратка статия не може да се посочатъ мѣрkitъ, които трѣбва да се взематъ въ всѣки отдѣленъ случай, затова въ нея ще бждатъ указани най-важнитъ способности, къмъ които прибѣгнатъ моряцитъ за спасение на поставения въ опасностъ корабъ.

Корабъ, застигнатъ отъ буря, се привежда въ „бейдевиндъ“, т. е. почти срещу вѣтъра, като се държи въ това положение, понекога и безъ никакъвъ ходъ напредъ, или пъкъ се спуща на „фордевиндъ“, т. е. по посоката на вѣтъра и избѣгва отъ вълнитъ. Размеритъ платната въ такава положение зависи отъ качеството на кораба и отъ силата на бурята. Препоръчва се искаване на бурята съ щормовитъ стакселъ и гротъ, които по размѣри сж по-малки и се шиятъ отъ по-дебело платно. Ако няма специални щормови платна, то се оставятъ обикновенитъ стакселъ и гротъ, като се намалява до минимумъ площта имъ.

При прѣкарване бурята въ „бейдевиндъ“ за препоръчване е руля да се държи правъ, като за тая целъ се вързва здраво, а на малтъкъ корабъ се надпдръжката (румпелъ) на руля и се остави напълно свободенъ. При избѣгване на „фордевиндъ“ се опасаватъ най-много отъ счупване или повреждане на руля, следствие на което кораба може да дойде въ успоредно на вълнитъ положение, което се признава за най-опасно. За да предпазятъ руля при „фордевиндъ“,

на него оставятъ най-опитния рулевой и спускатъ задъ кърмата, платно или дебело въже дълго до 100 метра. Много често презъ време на буря кораба, поради различни причини, се лишава отъ възможността да бжде упраздненъ, а безъ това той не може да се държи срещу вѣтъра и се излага на значителенъ рискъ, понеже лесно може да бжде поставенъ въ опасно положение и при силно вълнение — потопенъ. Въ такъвъ случай за задържане носа на кораба срещу вѣтъра се ползватъ отъ плаващи котви. Устройството на последнитъ не е сложно и не сж нужни никакви особени предмети, освенъ тия, които се намиратъ на единъ мореходенъ корабъ. За тая целъ могатъ да послужатъ едно дърво или лопата, платно и въжа. Къмъ дървото се прикрепя платното съ единия си рѣбъ, а третия жгълъ (за трижгълно платно) остава свободенъ.

За да може да потъне къмъ него прикрепятъ една малка котва. Тритъ жгла на платното свързватъ съ по едно въже, които събиратъ въ общъ възелъ, отъ кждето до кораба води друго дълго въже, прикрепено за носа на последния. Нѣкои моряци сж се опитвали да усмирятъ вълнитъ въ време на буря съ масло. Него тѣ изливали надъ вълнитъ, то се разпростирало върху тѣхъ, изглаждало ги и не позволявало пукането имъ. Опитътъ е доказалъ, че е достатъченъ и най-тънкиятъ пластъ масло, за да запази водната повърхностъ отъ действието на вѣтъра. Този способъ се състои въ следното: Зема се единъ човалъ, напълня се съ напоено съ масло пакля и въ зависимостъ отъ курса на кораба и направлението на вѣтъра се привързва за носа или кърмата и се

спуска въ морето. При прибѣгване до тая мѣрка, при какъвто и да е курсъ, скоростъ и вѣтъръ, кораба винаги ще има наоколо си сравнително спокойна повърхност. Най-добро средство за успокояване на вълнитъ е рибеното масло, следъ него следва растителното и най-сетно минералното, което, поради своята лекота, указва най-слабо действие. Разхода на маслото не е много голѣмъ и не превиша 4—5 кг., на часъ.

Случва се корабъ да бѣде заваренъ отъ буря, когато е на котва. Въ такива случаи се стремятъ да намалятъ площадта на съпротивлението, а освенъ това и удѣлжаватъ котвената верига. Колкото е по-дълга веригата, толкова е по-сигуренъ корабъ. Удѣлжаването на веригата става постепенно, споредъ обтегнатостта ѝ. Кораба съ парни и други двигатели отъ време на време помага на котвената верига, за да избѣгнатъ силното ѝ напъване. Къмъ действие съ машината прибѣгватъ при приближаване на силенъ порива, като презъ това време се наблюдава, щото кораба да не

измине пѣтъ напредъ, понеже въ такъвъ случай котвената верига ще се отпусне и, при силенъ поривъ, кораба ще почне да се движи силно назадъ и котвената верига ще бѣде скъсана.

Ако мѣрките, взети за спасяване кораба и екипажа му по тая или оная причина не помогнатъ, тогава е необходимо да известимъ, че кораба е въ бедствено положение и търси помощъ, за която целъ служатъ следнитъ сигнали: Дене: 1. Срълба презъ една минута; 2. Полуиздигнатъ флагъ, вързанъ въ средата; 3. Четирижъленъ флагъ и черна топка, или нѣщо прилично на топка, дигнати на мечтата, безразлично въ какъвъ порядъкъ и 4. Безспирно биене на камбаната или свирене. Ноше: 1. Стрълба също както презъ деня; 2. Голѣмъ огънь на кораба (запалена бѣчва съ смола или други горивни вещества); 3. Ракети, хвърляни презъ кратки промеждутѣци и 4. Безспирно свирене или биене на камбана. Всички тия сигнали могатъ да се употребяватъ на едно или поотдѣлно.

Възобновяване на немското далекоморско риболовство.

Далекоморския риболовъ зема въ стопанския животъ на всѣкой народъ, който се поминува съ риболовъ, едно такова положение, което въ своето значение далечъ надминава тѣсния професионаленъ интересъ.

Три сж главнитъ причини: 1. Далекоморския риболовъ ни дава възможностъ да използваме ония грамадни количества хранителни средства — нисши животни и растения — които сж храната на уловитъ тамъ риби. 2. Продукта на далекоморското риболовство, месото на морскитъ риби, е едно хранително средство, богато на бѣлткъ, отъ голѣма ценностъ, който (продуктъ) се изравнява съ месото на топлокрѣвнитъ животни, даже въ нѣкои отношения го надминава, напиримѣръ, относително на леко-смилаемостъ и по съдържание на фосфоръ, който е толкова важенъ за образуване коститъ на децата. 3. Най-сетне поминуващитъ се съ далекоморско рабарство трѣбва да притежаватъ високи качества, поради което се казва, че далекоморското риболовство е висше училище за матроситъ и историята ни учи, че само тѣзи народности могатъ да достигнатъ морско значение и могѣщество, които по-рано въ голѣмъ размѣръ сж се занимавали съ далекоморско рибарство.

Поради тѣзи причини Германия преди войната правеше опити, колкото е възможно да насърчи далекоморския риболовъ. И понеже Балтийското море е бедно на риба, то развитието на упоменатия риболовъ трѣбваше да се направлява отъ брѣговетъ на Нѣмско море. Развитието на нѣмското далекоморско риболовство въ Северно море обема промеждутѣка отъ 1885 г. до 1914 г., като се появи най-напредъ по Елба, Везеръ и Емсъ въ такъвъ видъ, че се организираха параходни д-ва съ капитали, които притежаваха или параходи съ дѣнни трали (Елба, Везеръ) или платноходи съ плаващи мръжи (Елба, Везеръ и Емсъ), като последнитъ отчасти бѣха снабдени съ спомогателни мотори или спомогателни парни машини.

Въ 1914 г. сж излѣзли на ловъ отъ пристанищата на Северно море 254 кораба за херинги, поне-чето платноходи и 263 обикновени рибарски параходи. Въ 1913 година общия резултатъ отъ далекоморския и крайбрѣженъ риболовъ е билъ 169 мил. кг., отъ

които се пада закржглено 150 мил. кг. на Северно море и 19 мил. кг. на Балтийското крайбрѣжие, следователно само 12%.*).

Хубавото развитие на далекоморския немски риболовъ внезапно се прекъсна отъ войната. Никоя друга индустрия не страдеше толкова тежко подъ влиянието на войната, както далекоморското риболовство. Благодарение на военната флота и рибарската служба, които предопредиха още преди обявяването на войната съ Англия, почти всички рибарски кораби успѣха да се приютятъ въ запазени пристанища. Но изпълняването на далекоморското риболовство въ Северно море се унищожаваше съ избухването на войната по причина на английката блокада. Още повече, че споредъ нарежданията на военната флота всички годни рибарски параходи веднага почнаха да изпълняватъ служба на минопоставачки, миночистачки, предни постове и патрулни лодки. Тѣзи рибарски кораби се оказаха толкова годни за военни цели, че военната флота започна веднага да строи за нейна смѣтка и за сжщата целъ едно голѣмо множество рибарски параходи. Малкото рибарски параходи, които не бѣха годни за служба въ военната флота, продължиха, запазени отъ миннитъ заграждения, риболова въ рѣкитъ до тѣхнитъ устия. Но главно Германия презъ време на войната беше снабдявана съ риба отъ малкитъ кораби и лодки чрезъ крайбрѣжно риболовство. Въ резултатъ немското морско риболовство намалява своя уловъ отъ 169 мил. кг. презъ 1913 г. на 41 мил. кг. за 1915 г. Въ 1916 г. имаше 54 мил. кг. уловъ, въ 1917 г. — 41 мил. кг. и въ 1918 г. 45 мил. кг. Следъ войната се засилваше много бавно немското далекоморско риболовство. Голѣма частъ отъ зетитъ на служба въ военния флотъ рибарски кораби бѣха унищожени. Не по-малко отъ 124 отъ реквизиранитъ кораби бѣха унищожени или при служба на флота, или при риболовство, било чрезъ директното действие на неприятеля, било чрезъ експлозия на мини. Още 40 рибарски параходи сж изгубени презъ времето отъ ноември 1918 год. до

*) Въ тѣзи цифри не се съдържа резултатитъ на рибарството отъ крайбрѣжитъ езера (Щетинерхафъ, Фришесхафъ и Кудшесхафъ).

октомври 1920 год. поради удрянето имъ въ мини. Общата загуба на рибарската флота отъ военните действия и тѣхните послѣствия е не по-малка отъ 164 парахода: флотата имаше на 1.VII 1914 г. 263 рибарски параходи, отъ които останаха следъ войната само 99.

Ако немската далекоморска рибарска флота успѣ да достигне едно завидно положение — да притежава 380 парахода, т. е. почти 50% повече отъ преди войната — и да се очертаватъ такива хубави перспективи за немския риболовъ въ открито море, то всичко това се дължи както на широката частна инициатива, така и на подкрѣпата на властите. Най-напредъ успѣхме да променимъ неблагоприятните постановления на Версайския договоръ така, че тѣ не подействуваха никакъ вредно върху възобновяването на немското далекоморско риболовство. Споредъ постановлението на клаузитъ за реставрация въ сѣщия договоръ, Германия трѣбваше да набави $\frac{1}{4}$ отъ своя рибарски тонажъ въ параходи и платноходи. Ний можахме да убедимъ комисията по реставрацията въ Версайль, а сетне и на самото мѣсто, че нашитѣ рибарски кораби не сж пригодни за рибарски цели въ странитѣ отъ Съглашението. Впослѣдствие тѣ се задоволиха съ 40 рибарски параходи отъ тѣзи, които военната флота бѣше строила за своитѣ нужди и сѣщитѣ бѣха доставени презъ 1920 г. на Англия, Франция и Белгия и допълнително трѣбваше да се построятъ върху немскитѣ докове остатъка отъ тонажа, обаче това не стана. Въ резултатъ нито единъ корабъ отъ сѣществующата немска рибарска флота не се отне, което, освенъ дето имаше голѣмо значение за възобновяването на немското далекоморско рибарство, но улесни продоволствието на немското население съ една достъпна храна, като всѣки отъ корабитѣ допринесе нѣщо за това.

Постановленията на договора отъ Версайль не попречиха на подетото съ голѣма енергия възобновяване на немското риболовство въ открито море. Военната флота се издѣлжи отчасти на пострадалитѣ презъ войната рибарски параходни д-ства, като имъ повърна, съобразно претърпѣнитѣ отъ тѣхъ загуби, всичко 44 парахода отъ построенитѣ отъ нея презъ войната рибарски такива. Възобновяването на рибарската параходна флота не би отивало тъй бързо, понеже собственицитѣ се опасяваха отъ голѣмото повишение на ценитѣ, ако правителството не бѣше отпуснало голѣми суми и не покри за своя смѣтка тази разлика. Тѣзи суми държавата не даде съ единственото желание да засили риболова въ открито море или неговото производство, а главно да създаде работа на голѣмия брой безработни докери, на които трѣбваше да се намѣри работа въ онова време, когато тѣ преминуваха отъ временната си работа презъ войната къмъ постоянна такава. Повече отъ 100 рибарски параходи се построиха благодарение на сключения между строители и правителството договоръ на 31 октомври 1918 год., споредъ който държавата доплащаше посѣпването на материали, трудъ и др. Едната половина отъ тѣзи суми бѣше отпусната като помощъ, а другата следъ десетъ години ще почне да се изплаща въ годишни вноски въ продължение на други петъ години, като не се плащатъ лихви. За постройката на други рибарски параходи държавата даде помощи възъ основа закона за подпомагане пострадалитѣ отъ войната. По този

начинъ се успѣ да достигнатъ рибарскитѣ параходи 380 въ началото на 1923 год.

Немското риболовство на херинги не беше силно подкрѣпено отъ държавата и то не можа да достигне по количество на кораби положението си отъ 1914 г., когато броеше тази рибарска флота 254 кораба. Презъ войната и следъ нея сж били продавани много отъ старитѣ негодни платноходи и сега рибарската флота за херинги има само 180 кораба, които снабдяватъ Германия съ солени херинги, обаче повечето отъ тѣхъ сж снабдени съ спомагателни машини и макаръ по-малочислена, тази рибарска флота качествено е по-добра.

Въ онова време, когато държава и частни лица съ общи усилия подновяваха далекоморското немско рибарство, сжщо и отдѣлни държави и общини, въ които бѣ развита рибарската индустрия и търговия, помагаха. Така Емденъ, Вилхелмсхафенъ, Килъ, Любенъ и Роцокъ се образуваха рибни пазарища, обаче само въ Емденъ можа да успѣе. Близостта на Гестемюнде, Брюмерхафенъ и Норденхамъ, както и недобрата организация сж причинитѣ за да не се успѣе въ Вилхелмсхафенъ. Неуспѣхътъ претърпѣнъ въ Килъ, Любекъ и Роцокъ, се дължи на неудобното географско разположение на тѣзи мѣста относно мѣстоизвършването на далекоморския риболовъ. Понеже Балтийско море е непригодно за откритъ риболовъ, параходитѣ трѣбваше да се прехвърлятъ отъ своето мѣстостоеение въ Немското море и обратно. Това увеличаватъ много разходите. Освенъ това въглищата, които идваха отъ Вестфалия, трѣбваше да се транспортиратъ по-далечъ а и консомативнитѣ центрове, които сж въ южна и западна Германия, оставатъ сжщо тъй по-далечъ, а не трѣбва да се забравя, че рибата е единъ продуктъ, който лесно се разваля.

Сега, както и преди войната, немското далекоморско и крайбрѣжно рибарство иматъ 90% отъ сѣдалищата си по брѣговетѣ на Немско море. Тука сж направени голѣми усилия за усъвършенствуване на рибарскитѣ пристанища. Въ Емденъ направиха ново рибарско пристанище, като продължаватъ да използватъ и старото. Общинския съветъ въ Алтона премести своя рибенъ пазаръ нагоре по рѣката, като използва сѣществующитѣ пристанищни постройки и съ това създаде една пристройка, която напълно изпълнява предназначението си. Въ Гестемюнде Пруссия построява съ голѣми средства едно ново много широко рибарско пристанище, като отдѣля дветѣ отъ морето съ единъ шлюзъ. Най-сетне държавата Хамбургъ увеличи четири пкти своето въ 1907 год. построено рибарско пристанище и построи единъ рибарски хали, които въ всѣко едно отношение сж тъй усъвършенствувани, че нѣматъ въ цѣль свѣтъ равни на себе си. А градътъ Хамбургъ значително увеличи своитѣ постройки въ всеизвѣстния рибарски пазаръ въ квартала „Св. Павелъ“.

Така, че съ общи усилия можа да се направи много за възобновяването на немското далекоморско рибарство. Съ тези крѣгло 380 рибарски параходи и 180 кораби за херинги немското далекоморско рибарство е въ състояние да достави една голѣма частъ отъ нуждната, богата на бѣлткъ, храна на немския народъ. За съжаление е само, че параходитѣ чувствуюахъ липса на въглища. Въ 1920 год. имаше 67% въ 1921 г. — 58%, въ 1922 г. само 40% отъ нуж-

дигъ отъ въглища покрити, като една голѣма частъ отъ корабитѣ съ месеци трѣбваше да стоятъ безъ работа или при възможностъ да купуватъ много по-скѣпнитъ английски въглища. Поради това производството на далекоморското рибарство не е тъй голѣмо, както можеше да бѣде, ако имяхме въглища. Въ 1921 г., въпреки увеличението на флотата, се достигна едва положението на производството отъ 1913 г. Всички условия за по-нататъшното развитие на

немското далекоморско рибарство ще сѣ създадени, ако се успѣе да се премахне окупацията на Руръ и се даде възможностъ далекоморската рибарска флота да бѣде снабдявана изобилно съ въглища и тогава немското далекоморско рибарство ще бѣде въ положение да снабдява немския народъ предостатъчно съ едно ценно, лесносмилателно и сравнително евтино хранително средство.

Превели отъ немски Ф. М. и Г. х. И.

Солене и пушене на рибата.

Отъ най-отдалечени времена сѣ се стремели да намерятъ способъ за запазване на рибата и месото за по-дълго или по-кратко време, понеже тѣ съставляватъ основата на храната. Скоро били намерени два твърде прости способа — солене и пушене. Тѣзи способи се прилагатъ, както у некултурнитѣ, така и въ културнитѣ народи.

СОЛЕНЕ. Соленето може да се употреби за запазване за кратко време на повечето риби, като треска, сардела, хамсия, скумбрия и т. н.

Треска. Веднага следъ улавянето на треската отръзватъ ѝ главата, изваждатъ езика, червата и черния дробъ, разръзватъ ѝ и изваждатъ коститѣ. Така приготвената треска се нарежда въ трюма, като главата на последующата се поставя къмъ опашката на предишната и т. н., а най-отгоре се покриватъ съ пластъ солъ. Въ такъвъ видъ треската се доставя въ пристанището. Следъ като се разтовари, треската се измива отъ солта и се оставя да се суши на слънце. Въ Нова-земя, Исландия и Норвегия треската превързватъ къмъ върлини и поставятъ подъ покривъ, като всѣкой день я преобръщатъ, за да усилятъ сушенето. Накрай, следъ нѣколко дни, рибата се складира на купове. Следъ това, тѣзи купове се разхвърлятъ и наново съставятъ, като постоянно се увеличава промеждутъка на време между тѣзи операции. Въ тѣзи случаи казватъ, че треската се намира въ дърво, второ или трето слънце, въ зависимостъ отъ това, колко пѣти е прехвърлена. Сушенето се продължава до десето слънце. Въ нѣкои мѣста, особено въ Фекампъ, сѣществуватъ сушилни, където извършватъ сушенето: солена риба измиватъ, пресушаватъ, сушатъ я загнана въ шаекъ. Сушатъ сѣщо рибата въ сушилни съ температура 30° — 35°, като я подлагатъ на течение отъ сухъ и студенъ въздухъ. Въ Норвегия приготвятъ още stock-fisch — сушена треска, но не солена.

На борта на рибарския корабъ очистената риба слагатъ въ качета съ солъ и тя става по-хубава и по-бѣла, отколкото обикновената сушена треска.

Преди употребление сушената солена треска, трѣбва да се изкисне въ вода.

Сардела. За да приготвятъ солени сардели, тѣхъ очистватъ и нареждатъ въ бѣчонки, като редятъ пластъ риба, пластъ солъ и се стараятъ да ги подрежатъ въ кръгове. Въ края на 10 — 12 день сарделитѣ изваждатъ, нанизватъ на дървени шишове и измиватъ въ морска вода. Следъ изцеждане на водата, сарделитѣ отново се нареждатъ въ бѣчонки съ солъ и силно притискатъ, за да се освободятъ отъ излишната вода и масло. Следъ това сарделитѣ изпращатъ на пазаря.

Хамсия. Бѣчонкитѣ напълватъ съ силенъ солень разтворъ, турятъ тамъ хамсията и ги покриватъ съ капакъ съ отворствие по средата. Тѣхъ изнасятъ на слънце и даватъ възможностъ на рибата да ферментира, защото то помага за нейното запазване.

Селди. Осоляването на селдитѣ се извършва понѣкога на борта на кораба или пѣкъ на брѣга.

Когато кораба лови риба въ Северно море отъ юний до октомврий, пѣтуването се продължава доста дълго, затова осоляването на селдитѣ се извършва тутакси после улавянето, редейки въ бѣчонки слой риба, слой солъ, като херметически ги затварятъ. Когато ловятъ селди въ Па-де-кале и Ла-маншъ, корабътъ се заврща всѣки день въ пристанището и рибата се продава прѣсна. Следъ покупката, селдитѣ поспиватъ съ солъ и поставятъ въ пиментни басейни. Получава се солень разтворъ отъ 25%, където селдитѣ трѣбва да стоятъ не по малко отъ 10 дни. Следъ това ги измиватъ и сортиратъ по бѣчи.

ПУШЕНЕ. Пушенето може да бѣде приложено почти къмъ всички видове риби. Рибата, предназначена за пушене, последователно се пречиства и потапя за известно време въ солень разтворъ, измива се, суши се на открито и се пуши. Пушенето бива студено и топло. При студеното пушене рибата се уива на значително разстояние отъ огъня и се пуши при температура 25° — 27°. При топлото пушене рибата се поставя близо до огъня, тъй че тя отчасти се пуши, отчасти се изпича. Студеното пушене продължава нѣколко часа, наприм. сѣомгата, или пѣкъ нѣколко дни, както е съ селдата. Горещото пушене се завършва въ 3 — 4 часа. Студното пушене прилагатъ въ Франция, Америка, Англия, Норвегия, Холандия, Шотландия. Въ Германия и Швеция по-често прибѣгватъ къмъ горещо пушене.

При студеното пушене горивото е винаги дървесно. Въ Франция употребяватъ брѣстъ и букъ; въ Америка — джбъ, орехъ, бреза; въ Нью-Йоркъ — кедръ; въ Англия — брѣстъ и букъ; въ Холандия — джбъ, тополя, бреза, трепетлика; въ Дания — намокрена елха, бреза и джбъ. Смолиститѣ дървета се избегватъ, тъй като тѣ даватъ на рибата неприятенъ всусъ. Пещьта трѣбва да бѣде топла и суха, когато въ нея се поставя рибата. Продължението на пушенето зависи отъ времето. То бива по-кратко въ сухо и вѣтровито време, отколкото въ влажно време.

Запазването на пушената риба за по-дълго или по-кратко време зависи отъ осоляването, пушенето и температурата на околния въздухъ. Добре опушената селда може да се запази за нѣколко месеца. Други риби, които сѣ пушени само нѣколко часа, се

запазватъ за не повече отъ седмица. За да подсилятъ запазването на пушената риба, осоляватъ я после опушването; по-добре е да се държи въ хладни и сухи мѣста и начесто да се прехвърля.

Селда. Селда повече се употребява за пушене. Осолената селда изкисватъ, нанизватъ на шишове, наричани „ainets“, нареждатъ ги на колички и ги внасятъ въ пушилнята, дето е запаленъ огънь отъ букво дърво. Огънятъ произвежда течение отъ горещъ въздухъ, което изсушава селдата и я кара да изпусне излишното масло. Следъ това огъня покриватъ съ букови или брѣстови стѣрготини и талашъ и той почва да изпуска изобилно пушекъ, който опушва селдата и ѝ дава особенъ вкусъ. Опушената селда, следъ изваждането отъ пушилнята, сортиратъ и нареждатъ въ сандъци. Нареждатъ още пушената селда въ бѣчонки съ вмѣстимостъ 60 — 100 парчета. Тази опаковка се употребява при износъ на рибата за Алжиръ, Тунисъ, Мароко, Испания, Италия, Гърция, Турция. Отъ малко опушената селда, разцепена по ъблата дължина приготвяватъ тъй наречения „Kip-

pers“ филе — много търсено на пазаря.

За да приготвятъ филето, отръзватъ главата и опашката, махвватъ вътрешността и одиратъ кожата. Полученото филе поставятъ въ малка дървени кутийки отъ 200 — 250 гр. или въ пакети до 1 кг. Производството на филе отъ опушени селди е твърде значително и доста разпространено. Филе поставятъ още въ малки тенекиени кутийки и ги заливатъ съ масло. Тези консерви конкуриратъ сега сарделитъ, понеже се доста ценятъ отъ потребителитъ.

Съ осоляването и опушването на селдата въ Булонъ сж заангажирани 40 фирми съ 3,000 работници и работнички. Експортътъ на приготвената риба се колебае отъ 10 — 15 мил. кг. годишно. За смѣтка на солената риба постоянно сж увеличава употреблението на филе отъ пушената селда.

Въ Булонъ процътява индустрията за солене и пушене на селдата и помага въ голѣма степенъ за повдигането на рибарското пристанище.

Превелъ отъ френски В. Б.

РИБНО ТЪРЖИЩЕ

Бургаско рибно тържище.

(Специална кореспонденция).

Бургасъ, 30 декемврий 1923 год.

Общото колачество на наловената въ Бургасъ риба презъ м-цъ октомврий 1923 г. е възлизало на 23,264 кг. По видове тя се разпредѣля както следва:

Кефалъ	8041 кг.
Попчета	4302 „
Разни	2663 „
Зорганъ	1974 „
Чортанъ	1947 „
Сафридъ	1443 „
Сулка	1298 „
Илария	459 „
Леферъ	667 „
Шаранъ	217 „
Блечъ	55 „
Атерина	202 „

Всичко 23264 кг.

Въ това количество не влизатъ скумрии — 2190 броя и паламудъ — съ 8969 чифта.

Цената на рибата презъ този месецъ, добивана на рибната борса, се е движила споредъ рибата, както следва: Паламудъ, за чифта, отъ 36 до 58 лева — средня цена 45. лева чифта. Сулка отъ 13 до 19 лв. за кг. Попчета отъ 10—14 лв. Кефалъ 18—26 лв. Чортанъ отъ 11—16 лв. Зорганъ 7—9 лв. Леферъ 28—36 лв. и т. н.

Презъ м. ноемврий наловеното количество риба въ Бургасъ възлиза на 92505 кг. Въ това количество не влизатъ паламудъ 2104 чифта и скумрии 52451 броя.

Презъ месецъ декемврий наловеното количество риба възлиза на 57340 кг. Къмъ това трѣбва да прибавимъ скумринитъ 510242 броя.

По видове на рибата горнитъ количества се разпредѣлятъ както следва:

	Ноемврий	Декемврий
Кефалъ	52283 кг.	38613 кг.
Илария	12511 „	1305 „
Сафридъ	9017 „	5863 „
Шаранъ	6942 „	3210 „
Хамсия	3745 „	—
Попчета	3043 „	2482 „
Сулка	2400 „	838 „
Леферъ	1126 „	852 „
Атерина	684 „	—
Чортанъ	445 „	3338 „
Разни	309 „	736 „
Паламудъ	2104 чифта	147 чифта
Скумрии	52451 броя	510242 броя

МЕСЕЧНИ СВЕДЕНИЯ

За вида, количеството и цената на наловената и продадена риба, по общини и по месеци:

I. Презъ месецъ октомврий.

I. АНХИАЛО.

Леферъ	350 кг.	по	22 лв. кг.
Сазна	20 „	„	15 „ „
Цана	6723 „	„	3 „ „
Леврекъ	15 „	„	21 „ „
Кефалъ	169 „	„	29 „ „
Илария	2969 „	„	25 „ „

II. СОЗОПОЛЪ.

Паламудъ	71582 чифта	по	45 лв. чифта
Торуци	5912 броя	„	75 „ броя
Скумрии	4202 „	„	3-5 „ „
Мерсини	4 „	„	462 „ „
Калъчъ балж	2 „	„	500 „ „
Илария	285 кг.	„	20 „ кг.
Леферъ	648 „	„	18 „ „
Сафридъ	523 „	„	12 „ „

III. МЕСЕМВРИЯ.

Леферъ	1750 кгр.	по 18 лв. кгр.
Кефалъ	840 "	" 22 "
Сафридъ	1450 "	" 17 "
Хамсия	2500 "	" 7 "
Леврекъ	50 "	" 25 "
Смарида	180 "	" 15 "
Сафридъ	200 "	" 10 "
Паламудъ	12890 броя	" 26 чифта
Скумри	1280 "	" 4 броя
Торукъ	850 "	" 135 чифта

IV. ВАСИЛИКО.

Паламудъ 4340 бройки по 14 лева парчето.

II. Презъ месецъ ноември 1923 г.

I. АНХИАЛО.

Илария	144 кгр.	по 30 лв. кгр.
Кефалъ	386 "	" 25 "
Паламудъ	87 "	" 30 "
Смарида	119 "	" 10 "
Платарина	414 "	" 22 "
Гофоръ	47 "	" 20 "
Скумри	4700 броя	" 5-20 лв. броя

II. СОЗОПОЛЪ.

Паламудъ	168888 бройки	по 14 лв. броя
Скумри	257480 "	" 2 "
Циганки	7284 "	" 6-5 "
Торуци	248 "	" 140 "
Кълъчъ	2 "	" 500 "
Сафридъ	9724 кгр.	" 8 кгр.
Леферъ	4302 "	" 14 "
Илария	375 "	" 17 "
Шаранъ	231 "	" 10 "

III. МЕСЕМВРИ.

Скумри	333280 бройки	по 2-30 лв. бр.
Паламудъ	18535 "	" 14 "
Чига	939 "	" 6 "
Торуци	46 "	" 80 "
Гафо	2232 кгр.	" 15 кгр.
Сафридъ	7605 "	" 5-50 "
Оркино	73 "	" 1000 целия
Илария	270 "	" 18 кгр.
Кенфо	13 "	" "

IV. АХТОПОЛЪ.

Паламудъ 12700 кгр. Торукъ 1155 кгр., Сафридъ 3284 кгр. и 322 Скумрия кгр.

V. ВАСИЛИКО.

Паламудъ 4629 бройки по 15 лева бройка.

Ловидбата на Паламудъ презъ 1923 год.

Наловеното количество паламудъ презъ изтек-
лата 1923 година въ Бургаски окръженъ риболовнъ
районъ възлиза на 246082 чифта.

Отъ това количество на Бургасъ се пада около
15453 чифта на Месемврия 21567
" Созополъ 141188
" Ахтополъ 12700
" Василико 5330

Из западно-европейския риболов.

1. Морското риболовство въ Англия и Шотландия презъ 1923 год.

Презъ 1923 год. сж биле разтоварени въ Англия и Шотландия 846577000 килогр. морска риба, което количество съставлява около 70% отъ до — военното производство презъ 1913 г. и е съ 41416700 кгр. по-малко отъ производството на 1922 година. Вследствие намалението на лова, значително се засили вноса на пресна и консервирана риба, който е достигналъ до 300771000 кгр., т. е. е билъ съ 26% по-голямъ спремо предшествующата 1922 г. Обаче, същевременно се засили и износа на консервираната риба, особено въ Германия — около 146000000 кгр. и въ Полша — около 29300000 кгр. Интересно е, че износа за въ Русия значително се е намалилъ. Така напримѣръ презъ 1923 год., тамъ е било изнесено само 1400000 килогр. консервиранъ херингъ срещу 9200000 кгр. презъ 1922 г. и 356600000 презъ 1913 г.

2. Рибарството въ Дания презъ 1923 г.

Предварителния отчетъ за датското риболовство отбелязва, че вследствие на атмосфернитъ условия количеството на уловената риба е било по-малко отъ такова добито презъ 1922 год.

Лова на писията (шолле) въ Северното море никакъ не е билъ сполучливъ. Лова на херинга, който се извършва предимно въ тѣсни протоци, е билъ твърде промѣнливъ, но все пакъ въ нѣкои райони сж били добити добри резултати. Лова на скумрията, който се извършва въ крайбрѣжнитъ води, е далъ задоволително количество, сжщо както и тресковия промыселъ. Ловътъ на змиоркитъ е билъ доста сполучливъ и щеше да даде още по-добри резултати, но повечето отъ уредитѣ за този ловъ сж били повредени презъ време на силни есенни бури.

Общо взето презъ 1923 год. е било уловено риби съ 51000000 кгр. по-малко отъ 1922 г.

3. Риболова съ голѣмитъ рибарски параходи.

Въ списанието е било вече отбелезано, че презъ 1921 г. въ Франция сж били луснати на вода нѣколко парахода съ водонизмѣщение (до 1700 тона, които сж най-голѣмитъ рибарски кораби въ свѣта.*) Тия параходи презъ 1922 год. сж работили около брѣговетъ на Африка (Мароканското крайбрѣжие), но тѣхния ловъ тамъ не излезе сполучливъ. Затова презъ 1923 година тѣ сж били изпратени къмъ Ньюфаундленда (Америка) за да ловятъ рибата „треска“. Презъ първитъ два рейси тѣ не сж могли да уловятъ много, защото въ риболовния районъ е имало ледъ, който е пречилъ на ловидбата. Презъ третия рейсъ, обаче, който се е завършилъ къмъ края на м. ноември тѣ сж хванали извънредно много риба, а именно всѣки отъ тѣхъ е донесълъ около 800000 кгр. риба. Тая риба е била продадена на едро по 100 фр. франка за тонъ. По такъвъ начинъ бруто печалба на единъ корабъ достигна до 800,000 франка, които по сегашния курсъ правятъ около 4,400,000 лева.

*) Кн. 5—6 А. Н. „Морското риболовство въ западната Европа“.

Профес. Рибарска Кооперация „БЪЛГАРСКИ РИБОЛОВЕЦЪ“ - Варна.

ПОКАНА

На основание чл. 33 отъ Закона за кооперативнитѣ сдружения и чл. 34 отъ устава на кооперацията, Управителния съветъ поканва членоветѣ на кооперация „Български Риболовецъ“ — Варна на **III общо редовно годишно събрание**, което ще стане недѣля на 23 февруарий т. г. въ 10 часа пр. обѣдъ въ рибното тържище при гара Гебедже **при следния дневенъ редъ**:

- 1) Отчетъ на Управителния Съветъ за изгѣклата 1923 година
 - 2) Докладъ на Контролния Съветъ
 - 3) Удобрѣние Баланса и Сметката „Загуби и Печалби“
 - 4) Освобождение отъ отговорностъ Управителния и Контролния Съвети и Директора за дейността имъ презъ отчетната година.
 - 5) Гласуване бюджета за 1924 год.
 - 6) Теглене жребие за двама члена отъ Управителния Съветъ и единъ отъ Контролния Съветъ.
 - 7) Разни.
- гр. Варна, 12 февруарий 1924 год. **Отъ Управителния Съветъ.**

БАЛАНСЪ

На Профес. Рибарска Кооперация „Български Риболовецъ“ — Варна,

Активъ

за 1924 г.

Пасивъ

Каса	44033	85	Дяловъ капиталъ	104500	—
Портфейлъ	83500	—	Членски вноски	107877	50
Движими и недвиж. имоти	22388	50	Фодове	2663	10
Стоки	3419	—			
Гаранция	120	—			
Дефицитъ	61579	25			
	215040	60		215040	60

Сметка „ЗАГУБИ и ПЕЧАЛБИ“

съставена на 31 декемврий 1923 година.

Загуби

Печалби

Общи разходи (заплати, наеми и др)	83017	70	Комисионни	17098	25
Магазинъ	5557	40	Лихви	8674	70
Амортизация	2487	60	Стоки	3710	50
			Дефицитъ 1) 55% отъ членск. вноски	59332	60
			2) резерв фондъ	2236.65	61579 25
	91062	70		91062	70

Управит. съветъ
Председ.: Демиръ Ивановъ
Подпред.: Амосъ Анаевъ
Секретаръ: Ив. Ст. Пѣевъ
Членове: Христо Парчевъ
Митю Николовъ

Директоръ: П. Шишмановъ
Контрол. съветъ: Игнатъ Лазаровъ
Тома Ивановъ
Парашъ Николовъ

ДОКЛАДЪ

на Контролния Съветъ на Профес. Рибарска Кооперация „Български Риболовецъ“ — Варна, до III Общо редовно годишно събрание.

Господа Кооператори.

На основание чл. 60 отъ Закона за Кооперативнитѣ сдружение и чл. 33 отъ устава на кооперацията ние проверихме годишния балансъ, както и сметката „Загуби и Печалби“ за 1923 год. и ти намѣрихме върна съ книгитѣ на кооперацията.

Молимъ Ви да подобрите отчета на Управителния Съветъ и освободите отъ отговорностъ Управителния и Контролния Съвети и Директора за дейността имъ презъ отчетния периодъ.

гр. Варна, 10 февруарий 1924 год.

Контрол. Съветъ

Игнатъ Лазаровъ
Тома Ивановъ
Парашъ Николовъ

14365

14365

До Господ Градска
Общинска Библиотека

Мух.

АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО
„С. М. Китринопуло“ - Варна

ОСНОВАНО 1879 ГОД.

Телефонъ № 270.

— * * * * * — За телегр.: Китринопуло.

Най-стария баяджийски магазинъ въ България, постоянно
депозитъ на Безиръ, Цинкварисъ и всѣкакви други бои, мине-
рални масла, бензинъ и пр.

Цени винаги най-ефтини, условия
най-кулантни.

Доставчици на практическото рибарско училище и всички
други морски части, параходни дружества, платноходи и пр.